

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

45 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1868.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 432.

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 431.)

Φαῖδρος.

Ὁ δεῦτερος Σωκρατικός λόγος.

Ὁ λόγος οὗτος, οὗ τινος θέμα εἶναι τὸ ἐναντίον πρὸς τὸ τοῦ προηγουμένου, ὑποστηρίζει ὅτι ὁ παῖς δεφείλει νὰ χαρίζεται εἰς τὸν ἐρώντα καὶ ὄχι εἰς τὸν μὴ ἐρώντα, ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ Πλατωνικοῦ τούτου συγγραμμάτος. Ἐν τῇ προεισαγωγῇ ὁ Σωκράτης ἐπανορθῶν τὸ λάθος εἰς ὃ ἐν τῷ προλαβόντι περιέπεσε χαρακτηρίσας τὸν μὲν ἐρώντα ὡς μαινόμενον, τὸν δὲ μὴ ἐρώντα ὡς σωφρονούντα, παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐννοια τῆς μανίας ὑφ' ἣν ὑπάγεται ἡ τοῦ ἐρωτος, περιλαμβάνει διάφορα εἶδη περισπούδαστα, ἅτινα καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀναγνωρίζονται ὡς διενεργούντα σωτήρια ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιαῦτα δὲ εἶναι ἡ μαντικὴ, ἡ τελεστικὴ καὶ ἡ ποιητικὴ μανία. Μάλιστα δὲ εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ κοινὴ συνείδησις ἀποδίδει μείζονα ἀξίαν καὶ ἀποτελεσματικότητα εἰς τὴν μανίαν ἢ εἰς τὴν σωφροσύνην· οἷον ἄπαντες ἐν γένει φρονοῦσιν ὅτι οἱ προφῆται καὶ οἱ ὑπὸ ἐνθέου μανίας κατεχόμενοι ἐγένοντο αἴτιοι εἰς τὴν Ἑλλάδα πλειό-

νων καὶ μείζονων ἀγαθῶν ἢ οἱ ἔμφορες καὶ διὰ τεχνικῶν σημείων καὶ ἀνθρωπίνων λογισμῶν μακτερόντες, ἢ ὅτι ὁ θαρρῶν διὰ τῆς τέχνης καὶ τῆς μελέτης νὰ καταστῇ ποιητὴς ἀξίος εἶναι μηδὲν παραβαλλόμενος πρὸς τὸν φοιβόληπτον. Ἐκτὸς δὲ τῶν τριῶν προμνησθέντων εἰδῶν εἶναι καὶ τέταρτον, τὸ ὑπέρτατον πάντων ἤτοι καθόλου μὲν ἡ ἐρωτικὴ, εἰδικώτερον δὲ ἡ φιλοσοφικὴ μανία, ἣτις ἐπιπέμπεται θεοθεν πρὸς σωτήριαν μας, ἢ ἐν ἄλλοις ῥήμασιν ἀπαρτίζει τὸν ὑψηλότερον καὶ θειότερον βίον τῆς ψυχῆς. Ἴνα δὲ τοῦτο γένηται ἐτι καταληπτότερον, ἵνα δευχθῇ ἡ στιγμή καθ' ἣν ὁ ἔρωσ ἀρχεται ν' ἀναπτύσσεται ὀργανικῶς ἐντὸς τῆς ψυχῆς, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ διατρεχθῇ ἡ ὅλη ἱστορία τῆς, ἀνάγκη νὰ σημειωθῶσιν αἱ διαφοροὶ αὐτῆς φάσεις πρὸ καὶ μετὰ τὴν εἰς τὸν βίον τοῦτον εἰσέλευσιν τῆς.

Ἰπὸ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐποψιν θεωρούμενον τὸ σύνολον τοῦ λόγου διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον (ἀπὸ σελ. 245. μέχρι σελ. 249. Δ.) ἐξετάζει τὴν ψυχὴν κατὰ τὴν ἐνδόμυχον αὐτῆς φύσιν καὶ τὰς συνεπτυγμένως ἐγκειμένας ἐν αὐτῇ δυνάμεις· τὸ δὲ δεῦτερον πραγματεύεται κατὰ τὴν Πλατωνικὴν φρασεολογίαν περὶ τοῦ ἐρωτος, ἢ ὡς λέγουσιν οἱ νεώτεροι ψυχολόγοι, περὶ τῶν σχέσεων τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ δεικνύει τὰς ἐντυπώσεις τὰς ἐκ τούτων

εις εκείνην προσγινομένης. Τὸ μὲν εἶναι γενικώτερον, τὸ δὲ μερικώτερον, τὸ μὲν θέτει τὰς ἀρχάς, τὸ δὲ ἐξάγει τὰ συμπράγματα, τὸ μὲν ζωγραφεῖ τὴν ἰδανικὴν κατάστασιν, τὰ ἔμφυτα ἰδανικὰ τῆς ψυχῆς προσόντα, τὸ δὲ ἐξετάζει κατὰ πόσον ταῦτα ἐφαρμόζονται εἰς τὴν πραγματικότητα, ὅτε ἡ ψυχὴ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ συγκοινωνεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ψυχὰς διὰ τοῦ σώματος.

Ἐν τῷ πρώτῳ λοιπὸν μέρει ὁ Πλάτων ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἐρεύνης περὶ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς, ἀποπειρᾶται ἵνα ἀποδείξῃ τὴν ἀθανασίαν αὐτῆς, διότι διὰ τῆς ἀθανασίας ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς αἰδίου οὐσίας τῶν ἰδεῶν. Ὁρμώμενος δὲ ἐκ τῆς ἐμπειρικῆς ταύτης παρατηρήσεως, ὅτι μόνον τὸ ἔμφυχον σῶμα ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως τὸ δὲ ἄψυχον εἶναι ἑτεροκίνητον, μεταφέρει τὴν παρατήρησιν ταύτην ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐνοίας τῆς ἀρχῆς, ἀποφαινόμενος ὅτι αὐτὴ ἡ ἀρχὴ οὔτε γίνεται οὔτε ἀπόλλυται, διότι ἐὰν ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἐκ τινος, τὸ ἐκ τινος ἐτέρου γινόμενον δὲν θά ἦτον ἀρχή· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀγέννητον, ἀνάγκη ἄρα νὰ ἦναι καὶ ἀδιάφθορον· διότι ἐὰν ἡ ἀρχὴ ἀπολεσθῇ οὔτε αὐτὴ ποτὲ γενήσεται ἐκ τινος ἐτέρου, οὔτε ἄλλο τι γενήσεται ἐξ ἐκείνης, ἂν ἦναι ἀνάγκη τὰ πάντα νὰ γίνωνται ἐκ τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ ἄρα καθὼς ἀρχὴ κινήσεως οὔτε γίνεται οὔτε ἀπόλλυται· ἀλλ' αἰ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν ἐφαρμοζόμενοι ἐνοιοὶ δὲν ἀποδεικνύονται, δὲν προσδιορίζονται κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον. Ὅθεν ἡ ἀπόδειξις αὕτη περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι διαλεκτικὴ κατὰ τὴν Πλατωνικὴν ἐννοιαν. Διότι μετὰ τῆς ἐνοίας τῆς ἀθανασίας συνείρονται αἰ τῆς κινήσεως καὶ παύλας, αἰ τῆς ἀρχῆς καὶ γενέσεως, τῶν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων σωμάτων. Πλὴν μεταχειρίζεται ταύτας ἐνταῦθα ὁ Πλάτων χωρὶς νὰ δώσῃ ἐκάστης αὐτῶν τὸν ἀποχρώντα λόγον καὶ ἐξήγησιν, κατὰ πόσον ἀληθεύει ὅτι τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖν εἶναι ἀρχή; τίς ἡ σχέση τῆς κινήσεως πρὸς τὴν γένεσιν; τοῦ σώματος πρὸς τὴν ψυχὴν; Τοιαῦτα εἶναι τὰ ζητήματα, ἅτινα ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ὑφίστανται διὰ τὸν διαλεκτικὸν ἄλυσιν. Τοῦνκντίον δὲ πόσον διαφέρει ἡ ἐν τῷ Φαίδωι συζητουμένη ἀθανασία; Ὅθεν δυνάμεθα θαρρόντως νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι ἐνταῦθα δογματίζεται μᾶλλον ἢ ἀποδεικνύεται ἡ φύσις καὶ ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς.

Προσδιοριζομένη δὲ ἡ ψυχὴ ὡς ἀρχὴ κινήσεως ἐμπεριλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ δύο τινὰ στοιχεῖα ἀλλήλοις ἀντίθετα, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ἀθανασίαν, ἐπομένως δὲ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἀπὸ παντὸς αἰσθητικοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ συνάμει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐπιμεληθῇ καὶ παντὸς τοῦ ἀψύχου, (σελ. 246. Β.) δηλ. τοῦ

ν' ἀπαιτῆται μετὰ τοῦ σώματος ζῶον (1). Ἐνεκεν λοιπὸν τῆς ἀντιθέσεως ταύτης ἀνάγκη νὰ μεσολαβῆσῃ ἡ διαίρεσις τῆς ψυχῆς εἰς τὰς ἐνδομύχους αὐτῆς δυνάμεις, ἧτοι τὰς εἰς τὸ ὑπεραισθητικὸν καὶ τὰς εἰς τὸ αἰσθητικὸν αὐτῆς μέρος ἀναφερομένης, ἡ ὡς ὁ Πλάτων ἐκφράζεται, ἀνάγκη ἵνα διαλάβῃ περὶ τῆς ἰδέας τῆς ψυχῆς, ἧτοι περὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς μορφῆς ὅποια οὐσιωδῶς εἶναι, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον, διότι ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐρεύνης εἶναι μὲν μακρὸς καὶ ἐπίπονος ἐφ' ὅσον προχωρεῖ συστηματικῶς καὶ εὐμεθόδως, οὐδὲ μεταβαίνει ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πρότασιν ἀναποδείκτως καὶ οἶονεὶ διὰ πηδήματος, ἀλλ' εἶναι ἐνταυτῷ καὶ θεῖος, δηλ. προτιμότερος καὶ προσφύστερος εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀνάγκας τοῦ φιλοσοφοῦντος λόγου· πλὴν τὸ νὰ διαλάβῃ περὶ αὐτῆς τῆς ἰδέας παραβολικῶς δηλ. διὰ μύθου, τοῦτο εἶναι συντομώτερον καὶ εὐληπτότερον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. Διὸ καὶ τὸν παρόντα λόγον οὐχ ἤττον ἢ τὸν προηγούμενον ἀπεκάλεσε μῦθον ὁ Πλάτων (σ. 253).

Τίνα δὲ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ μύθου τούτου; τί τὸ ἀποτελοῦν μυθικὸν τὸ τοῦ δευτέρου τούτου λόγου ἐμπεριεχόμενον; Πρῶτον μὲν καὶ ἀπ' εὐθείας ἐκτὸς τῆς προσωποποιήσεως πολλῶν ἀφηρημένων ἐνοιῶν τὸ παραβολικὸν καὶ μεταφορικὸν τῆς ἐκφράσεως· τοιαύτη μεταφορὰ π. χ. εἶναι ἡ χρῆσις τῆς λέξεως ἰδέα πρὸς δήλωσιν οὐχὲ τοῦ ἀπολύτου ὄντος, ὡς ἀλλαχοῦ τὴν μεταχειρίζεται ὁ Πλάτων, ἀλλὰ τῆς ἐσωτερικῆς μορφῆς τῆς ψυχῆς καὶ τῶν δυνάμεων αὐτῆς. Μυθικὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ τριχοτομία τούτων διαιρουμένων εἰς *λογιστικόν*, *θυμικόν* καὶ *ἐπιθυμητικόν*, ἐξ ὧν ἡ μὲν οὔσα ἡ εὐγενεστέρα τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ διευθύνουσα τὰς ἄλλας παραβάλλεται πρὸς ἡνίοχον, ἡ δὲ ἐπέχουσα τὴν μέσσην τάξιν καὶ ἀνωτέρα μὲν οὔσα τῆς τρίτης, ὑποδεστέρα δὲ τῆς πρώτης πρὸς ἵππον καλὸν καὶ γενναῖον, ἡ δὲ ἐπιθυμητικὴ, ἧτοι ἡ δυνάμις τῶν ἀλόγων ὄρμων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρὸς ἵππον ἄγριον καὶ δυσήνιον. Καθόλου δὲ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ διηνεκῆς ἀλληγορία καὶ ἀδιάλειπτος σειρά μεταφορικῶν ὄρων καὶ ἐκφράσεων περιβάλλει πᾶσαν ἐννοιαν ὡς ἐφεξῆς προοίους τῆς ἐρμηνείας δηλονότι γενήσεται. Δεύτερον δὲ, ὅπερ καὶ τὸ κυριώτερον ἵνα ἀνεύρη τις τὸν ἀναγκαῖον λόγον τῆς πλαστουργίας καὶ τῆς χρήσεως τοῦ μύθου τούτου δέον ὅπως ἀναδράμῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχικὴν πηγὴν, ὅπως εἰσδύσῃ εἰς αὐτὴν τὴν Πλατωνικὴν διάνοιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κατακόρυφον σημεῖον τῆς φιλοσοφικῆς τῆς ἀναπτύ-

(1) Ἡ δὲ περὶ τὴν φύσιν αὐτῆς φέρεται, ὡς ἐν στερεῷ τινος ἀντιλαμβάνεται, οὐ κατοικισθεῖσα, σῶμα γίνουσα λαβούσα, αὐτὸ αὐτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δυνάμιν, ζῶον τὸ ζώμα ἐκλήθη, ψυχὴ καὶ σῶμα παγόν, θηγὸν τ' ἔσχην ἐπινομήσας, σ. 246.

ξως. Κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Πλάτωνος ὁ αἰσθητικὸς κόσμος οὐδεμίαν ἔχει ἀληθείαν καὶ ὑποστάσεως· τὰ πάντα ἐν αὐτῷ εἰσι μεταβλητὰ, βρώδη καὶ ἀόριστα. Ὅθεν καταδικάζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ περιπλανώμεθα ἐντὸς ἀδιεξόδου λαβυρίνθου ἀντιφάσεων ἐνόσω ἐμμένωμεν εἰς τὰ ἐμπειρικὰ καὶ τὰ φαινόμενα, ἐνόσω πιστεύωμεν διὰ τῶν αἰσθησεῶν ν' ἀποκτήσωμεν τὴν γνώσιν αὐτοῦ τοῦ ἀληθοῦς. Ἀνάγκη λοιπὸν ἀποχωριζόμενοι ὅσον ἐνεστί τοῦ ὄρατοῦ τούτου κόσμου, ν' ἀνυψώμεθα διὰ τοῦ *λογισμοῦ* εἰς τὸν ὑπεραισθητικὸν, τὸν ἀόρατον· ἀνάγκη νὰ νοήσωμεν τὰ εἶδη αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, μονοειδῆ ὄντα, τέλει, ἄυλα· ἐνῶ δὲ πάντα τὰ ἄλλα ἐνδελεχῶς εἰς ἄλληλα μεταβάλλονται ἐκεῖνα μόνον διακένουσι ἀμετάβολα, ὡσαύτως αἰεὶ ἔχοντα. Ὅθεν ἔπεται ὅτι εἰσι δύο κόσμοι, ὁ μὲν νοητὸς, ὁ μόνος ἀληθῶς ὢν αἰδιος, ἰστάμενος ὡς ἀρχέτυπον καὶ παράδειγμα τοῦ ὄρατοῦ, ὁ δὲ ὄρατος, μεταβλητὸς, γινόμενος καὶ πάλιν ἀπολλύμενος, ὁμοίωμα καὶ εἶδωλον τοῦ νοητοῦ. Πῶς δὲ καταντᾷ ἡ διάνοια τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν ἰδεῶν, τοῦ κόσμου τοῦ νοητοῦ; ὑποθετικῶς καὶ ἐμμέσως, διὰ τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου, ἧτις καταδεικνύουσα τὸ ἀντιφατικὸν καὶ ἀνυπόστατον τῶν αἰσθητῶν ὄντων δὲν εὐρίσκει ἀλλοῦ στερεῶν ἔρεισμα πρὸς γνώσιν τοῦ ἀληθοῦς εἰ μὴ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἰδεῶν (ὑποθέμενος εἶναι τι καλὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ Φαίδ. 100. Β). Ἔργον τῆς διαλεκτικῆς εἶναι κατὰ τὴν Πλατωνικὴν ἐννοιαν ν' ἀποσυνθέτῃ πάντα τὰ ἐμπειρικὰ γεγονότα, πάντα τὰ αἰσθητὰ ὄντα τὰ ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ εἰς τὰς ἐν αὐτοῖς ἐνυπαρχούσας ἰδέας καὶ ἐκ τῆς γνώσεως τούτων παλινδρομικῶς νὰ κατασκευάζῃ κατὰ τοὺς διανοητικοὺς νόμους τὴν πραγματικότητά. Τέλος τῆς γνώσεως τῶν ἐμπειρικῶν γεγονότων εἶναι ὅπως ἐκ τούτων φθάσῃ τις εἰς τὴν τοῦ ἀπολύτου ὄντος, τοῦ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχοντος. Ἐπομένως δὲ ταῦτα ἐνώπιον τοῦ διαλεκτικοῦ δὲν ἔχουσιν εἰ μὴ ἀρνητικὴν ἀξίαν, δὲν παραλαμβάνονται ὡς ἀντικείμενον τῆς μελέτης αὐτοῦ καὶ τῆς παρατηρήσεως, εἰ μὴ καθ' ὅσον ἐνδέχεται νὰ προχωρήσῃ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ θετικόν, τὴν ἰδέαν, τὸ ὄντως ὢν. Ἀλλ' ὅσονδῆποτε καὶ ἂν περιφρονῇ ὁ φιλόσοφος τὴν περιστοιχίζουσαν αὐτὸν ἐξωτερικὴν πραγματικότητα, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν ἐγκύπτῃ εἰς αὐτὸ τὸ ἀπόλυτον καλόν, ἀγαθὸν καὶ ἀληθές, παρορῶν τὰ σχετικὰ καὶ πεπερασμένα αἰσθητὰ ὄντα, δὲν δύναται ὅμως ν' ἀποσπασθῇ ὅλοσχερῶς ἀπὸ τῶν πανταχόθεν προσβαλλόντων τὴν ἐαυτοῦ διάνοιν ἐμπειρικῶν φαινομένων, δὲν δύναται νὰ ὑπεκφύγῃ ὀλοτελῶς τὰς ἀδιελίπτους ἐπιβροίας τῆς δρατικῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπενεργούσης ἐξωτερικῆς φύσεως. Ὅθεν ὁ Πλάτων ὁσάκις ἐλκεται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ κατέλθῃ ἐκ τῆς θεω-

ρίας τῶν ἰδεῶν εἰς τὴν χθαμαλὴν σφαῖραν τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς φαινομενολογικῆς παρατηρήσεως, ὁσάκις ἐνδιαφέρεται νὰ περιγράψῃ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πραγμάτων τοῦ γήϊνου τούτου βίου, ν' ἀναλύσῃ τὰ πολλαπλὰ αὐτῶν στοιχεῖα καὶ ἰδιότητάς πρὶν ἢ ταῦτα ἀναχθῶσιν εἰς καθάρως ἐνοίας, συνόιδεν ὅτι πρὸς διεξαγωγὴν τῆς δευτέρας ταύτης ἐργασίας τὸ ὄργανον τῆς διαλεκτικῆς καθίσταται αὐτῷ δύσχρηστον καὶ ἀνεπιτήδειον, διότι δι' αὐτοῦ περαινέται ἡ ἀντίθετος ἐργασία, ἡ διὰ τῆς ἀρνήσεως τοῦ γενητοῦ καὶ τοῦ φαινομένου ἀνεύρεσις τῆς αἰδίου καὶ ἀμεταβόλου οὐσίας, συνόιδεν ὅτι τὸ ἐμπειρικὸν τοῦτο ἐμπεριεχόμενον δεῖται ἰδικζούσης μορφῆς καὶ ἐκφράσεως. Αὕτη δὲ ἡ ἰδιάζουσα μορφή καὶ ἐκφρασις εἶναι ὁ μῦθος, ὅστις δογματικὴν τινὰ πρότασιν, ἧς τὴν παραδοχὴν ἐκδιάζει οὐχὲ ἡ συλλογιστικὴ ἀπόδειξις, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ πίστις καὶ πεποίθησις, παριστάνει εἰκονικῶς ἐν εἰδει ἱστορικῶν γεγονότων, ἧτοι ἐν εἰδει διαδοχικῆς ἀναπτύξεως, ὅτε ἡ ἔλλειψις τῆς τῶν ἐνοιῶν λογικῆς ἀλληλουχίας ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἱστορικῆς συνδέσεως. Ὅπως δὲ καταστῶμεν ἐτι εὐληπτότεροι, ἂς λάβωμεν εἰς παράδειγμα τὸν σύντομον ἐκεῖνον μῦθον, ὃν ἡ Διοτίμα εἰσάγεται ἀφηγουμένη πρὸς τὸν Σωκράτη ἐν τῷ Πλατωνικῷ συμπυσίῳ, εἰς ὃ τὸ πρῶτον ἐπὶσχυολήθημεν.

Περὶ τίνος λοιπὸν πρόκειται εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς φιλοσοφικῆς συζητήσεως ἀντικείμενον ἐχούσης τὸν ἔρωτα; Πρόκειται νὰ προσδιορισθῇ ἡ γένεσις καὶ ἡ ἀνάπτυξις, καὶ νὰ διακριθῶσι τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ψυχολογικοῦ ἐκεῖνου γεγονότος, ὅπερ καλεῖται ἔρως. Πρόκειται νὰ ἐκτεθῶσιν ἐν εἰδει ἱστορικῆς διηγήσεως προσωπικῶν σχέσεων καὶ πράξεων δογματικῶν τινος ἀληθείας, ὧν ἡ διαλεκτικὴ ἐρευνα θά ἦτο λίαν ἐργώδης καὶ ἐπίπονος ἀπαιτούσα ὀλοκληρὸν φιλοσοφικὸν σύγγραμμα. Ἴδου ἐν κεφαλῷ ὅτι διανοεῖται ὁ Πλάτων νὰ διδάξῃ· ὅτι ὁ ἔρως εἶναι ἐκείνη ἡ τάσις ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἧτις ὠθεῖ αὐτὴν ὅπως νοήσῃ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τάσις αὕτη προϋποτίθησι κενόν τι, δεῖται ἐμπεριεχομένου τινὸς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ κενοῦ, τοῦτο δὲ εἶναι αὐτὸ τὸ καλόν. Ἀλλὰ πρὸς πραγματώσιν τῆς θεωρητικῆς ταύτης ἄμει δὲ καὶ πρακτικῆς τάσεως προαπαιτεῖται ἵνα ἡ ψυχὴ ἔχῃ ἐκ τῶν προτέρων ψυχικὴν τινὰ δυνάμιν καὶ ἐπιδεικτικότητά· ἐπειδὴ δὲ τέλος πάντων ἡ τάσις αὕτη ἀτομικὴ οὔσα ποικίλλεται κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν τῆς ψυχῆς κλίσιν καὶ διάθεσιν, δέον ἵνα διατρέξῃ διάφορα στάδια πρὸς τὸ αὐτὸ τέρμα καὶ διάφορα τέμματα κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῶν ψυχῶν. Τίνα μορφήν λοιπὸν ἡ τίνα τρόπον ἐκφράσεως μεταχειρίζεται ὁ Πλάτων

πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν ἐνοιῶν τούτων; διὰ τίνος ὁδοῦ ἐξικνεῖται συντομώτερον τοῦ σκοποῦ του; Ἐπινοεῖ μῦθον ὅπως συνδέσῃ πρὸς ἄλληλα τὰ διάφορα ταῦτα στοιχεῖα καὶ τὰ παραστήσῃ ὡς σειρὰν ἱστορικῶν πράξεων ἀναφερομένων εἰς τινὰ πρόσωπα. Ἴδου ἡ περίληψις τοῦ μύθου. Ὁ ἔρωσ προσωποποιούμενος εἶναι υἱὸς τῆς Πενίας καὶ τοῦ Πόρου· ἡ μὲν δαλοῦ τὸ κενόν, τὴν στέρησιν, ὁ δὲ τὴν ἐπιδεκτικότητα τοῦ ἐφευρίσκειν· διότι ὁ ἔρωσ ὀργῶν πρὸς κήσιν προϋποτίθησιν ὅτι ἡ ψυχὴ ἔχει μὲν ἐν ἑαυτῇ ἐμφυτόν τι ἐμπεριεχόμενον, ἀλλ' εἰσέτι λανθάνον, μήπω ἀναπτυχθέν εἰς γνῶσιν. Ὅθεν ὁ Πόρος ἐκπροσωπεῖ τοῦτο τὸ ἐμπεριεχόμενον, ἐπομένως δὲ τὴν ἰκανότητα τοῦ ἀναπτύσσειν αὐτὸ ἡτοῖ τὴν παραγωγικὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς, ἥτις αὐξάνει καὶ πολυπλασιάζει τὸ ἴδιον αὐτῆς ἐμπεριεχόμενον, τὸ ἐν αὐτῇ δυναμικῶς ἐνυπάρχον. Ὅθεν ὁ ἔρωσ ἐμφιλοχωρεῖ ἐν τῷ ψυχῆς συναισθηνομένης τὴν ἀνάγκην νὰ παραγάγῃ, νὰ γεννήσῃ ἐν ἑαυτῇ ἐμπεριεχόμενον, καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην ἀντιστοιχεῖ ἡ ἐπιδεκτικότης, ἡ δύναμις· ἡ δὲ δύναμις ἐνυπάρχει διότι ἐμπεριέχει ἤδη συνεπτυγμένως τὸ παραχθισμένον. Ἀλλὰ πότε γεννᾶται ὁ ἔρωσ ἡτοῖ ἡ τάσις; ὅτε γεννᾶται καὶ ἡ Ἀφροδίτη, ὅτε δηλ. ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν ψυχὴν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τοὶ κατὰ βαθμὸν ἐλάχιστον, τότε ἐξεγείρεται ἡ πρὸς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τάσις. Ἀλλὰ πῶς προσδιορίζεται ἡ ψυχικὴ αὕτη τάσις; τὸν προσδιορισμὸν τῆς λαμβάνει ἐκ τῶν πολλαπλῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἔρωτος, ἅς τινὰς οὗτος ἐδέξατο ἐκ τῶν γεννητόρων αὐτοῦ, παριστάνομενας διὰ τῶν ποικίλων ἀτομικῶν ψυχικῶν διαθέσεων (1).

Ἰπὸ ταύτης οὖν τῆς περὶ τῶν Πλατωνικῶν μύθων ἐπεισοδιώδους θεωρίας χειραγωγούμεθα ὅπως διαφωτίσωμεν τὸν δεῦτερον τοῦτον Σωκρατικὸν λόγον, ὅστις εἰκότως συγκατατάσσεται μεταξὺ τῶν δυσκολωτέρων μύθων, τῶν ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς διαλόγοις διεσπαρμένων. Ἡ ἐν τῷ μύθῳ τούτῳ περὶ ψυχῆς διδασκαλίᾳ χρησιμεύει ὡς βῆσις καὶ προϋπόθεσις τῆς παρεπομένης περὶ ῥητορικῆς ἐν γένει θεωρίας, διότι ὁ ῥήτωρ ἀποβλέπων νὰ πείσῃ τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς ταύτην ἀποτεινόμενος ἀνάγκη νὰ γινώσκῃ αὐτήν. Ἀλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπικτεῖται ἐκτὸς τῆς σπουδῆς τῆς ἀφηρημένης καὶ καθαρᾶς φύσεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ τῶν πολυειδῶν αὐτῆς τάσεων καὶ διαθέσεων οὐ μόνον ἐκείνων αἰτινες ὑπάρχουσι κοιναὶ εἰς πᾶσαν ψυχὴν ὡς ἀναγκαῖα αὐτῆς προσόντα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀτομικῶν, δι' ὧν ἐκάστη ψυχὴ διαφέρει τῶν ἄλλων καὶ διακρίνεται. Ἐντεῦθεν οὖν ἀναφύονται πλείστα ζητήματα περὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς

ψυχῆς. Ἄλλως δὲ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ ἀνάγκη νὰ ἔχῃ οὐσίαν τινὰ μόνιμον καὶ ἀναλλοίωτον, δι' ἧς συγκοινωνοῦσα πρὸς τὰς ἰδέας, πρὸς τὸ ὄντως ὄν, ἀποκτᾷ ἀληθῆ γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην, ἀποβάνει ἔτι μᾶλλον δύσλυτον τὸ περὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς ζήτημα, ἐφ' ὅσον εἰς τὸ αὐτὸ ὄν συμπλέκονται ἀντίθετοι προσδιορισμοί, μονιμότης καὶ ἀλλοίωσις, οὐσία καὶ γένεσις. Τὰ λεπτομερῆ λοιπὸν ταῦτα ζητήματα μετὰ τῶν σχετικῶν αὐτῶν λύσεων καὶ τῆς πολλαπλᾶς διακρίσεως καὶ ποικίλας ἰδιότητος ὑπεκφυγούσας τὸ κράτος τῆς διαλεκτικῆς, ὁ Πλάτων συμπεριλαμβάνει καὶ συγκλείει ἐντὸς τῆς περιφέρειᾶς ἐκτεταμένου μύθου.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

Η ΑΓΑΡ ΕΝ Τῇ ΕΡΗΜῳ.

ΔΡΑΜΑ ΘΕΙΚΟΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ

Ἰ π ο

Π. Μ. ΓΚΕΝΤΙΑΙΝΗ.

Πρόσωπα.

1 Ἄγαρ. 2 Ἰσμαήλ. 3 Ἀγγελος (ὁρανόθεν.)

Ἡ Σκηνὴ ἐν τῇ Ἐρήμῳ.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤῆ.

Δάσος.

Ἄγαρ καὶ Ἰσμαήλ.

(Ἡ Ἄγαρ κρατοῦσα εἰς χεῖρας τὸν υἱὸν τῆς προσέτι καὶ σκυῖός τι.)

ΑΓΑΡ. Ὅποιοι σκυθρωποὶ τόποι! . . ὅποια φρικτὴ ἐρημία! . .

ΙΣΜ. Μῆτερ! ἅς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός· πόσον εὐτυχεῖς εἴμεθα μαζὴ του!

ΑΓΑΡ. Ἄχ! Τέκνον μου εἴμεθα ἐξωρισμένοι ἐκεῖθεν διὰ παντὸς ἀπὸ τὸ μῖσος καὶ ἀπὸ τὸν φθόνον.

ΙΣΜ. Ὡ μῖσος! καὶ τί κακὸν ἔπραξα ὅπως τὸ ἀξίζω; καὶ σὺ, μῆτερ μου, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μισῆσαι;

ΑΓΑΡ. Ὁ φθόνος, υἱέ μου, καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἄδικον καὶ σκληρόν. Αὐτὸς ὀδηγεῖ εἰς τὸ μῖσος, τὸ φρικτότερον καὶ ἀπαισιώτερον πάθος μεταξὺ τῶν παθῶν.

ΙΣΜ. Δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν εὐαίσθητος καρδίᾳ νὰ τὸ δοκιμάσῃ.

ΑΓΑΡ. Δύναται εὐαίσθητος καρδίᾳ νὰ διαφραγῇ κάλλιστα . . Ἡ ὑπερηφάνεια, υἱέ μου, δύναται νὰ διαπεράσῃ καὶ τὴν τρυφερωτέραν καρδίαν, καὶ νὰ

καταστήσῃ αὐτὴν λείαν πᾶσῶν τῶν ὀρμῶν τῆς ἐκδικήσεως.

ΙΣΜ. Ἄχ! μῆτερ μου! ἐὰν ὑπῆρξά ποτε ἰκανὸς νὰ ὑπερηφανευθῶ, παρακαλῶ νὰ καταβάλλῃς πᾶσαν φροντίδα πρὸς ἰκανοποίησιν μου.

ΑΓΑΡ. Μόνος ὁ ἔρθός λόγος ὀφείλει νὰ μᾶς διέπῃ. Ὁ Ποιητὴς τῆς φύσεως ἐδημιούργησε πᾶν καλόν.

Εὐχαριστοῦμεν αὐτὸν μόνον δι' ὅλας μᾶς τὰς ἀρετὰς, καὶ ἀποκλειστικῶς ὀφείλομεν λογοδοσίαν εἰς αὐτὸν διὰ τὰς κακίας μᾶς.

ΙΣΜ. Ἐγεννήθημεν λοιπὸν ἄνευ ὑπερηφάνειας;

ΑΓΑΡ. Ὁ Θεὸς ἐνετύπωσε ἐντὸς τῆς καρδίας μᾶς σωτήριόν τινα ἐπιθυμίαν, ἥτις μᾶς φέρει εἰς γνῶσιν τοῦ ἐκυτοῦ μᾶς, καὶ ἐν τῷ ἀναζητεῖν τὴν δόξαν.

ΙΣΜ. Τοῦτο λοιπὸν εἶναι ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν.

ΑΓΑΡ. Ναὶ υἱέ μου, αὕτη εἶναι ἡ θεία ἐκείνη ἀρχὴ, ἥτις μορφώνει τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς μεγάλους ἄνδρας. Αὕτη εἶναι κάτοχος καθαρὰ, τὴν ὁποῖαν δίδει ὁ Θεός· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος καταπατῶν τὸ πολύτιμον τοῦτο δῶρον καταχρᾶται αὐτὸ, τοῦ μεταβάλλει τὴν φύσιν, τὸ ἐξευτελίζει ἐπὶ ματαίων καὶ εὐτελῶν ἀντικειμένων, τὸ ἀνατρέπει καὶ τιμωρεῖ ἐπὶ τέλους τὴν ὑπερηφάνειαν.

ΙΣΜ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός· πρέπει λοιπὸν ν' ἀγαπᾷ, ἐκείνους, οἵτινες ἀκολουθοῦσι τοὺς νόμους του.

ΑΓΑΡ. Τότε εἶναι πατήρ μᾶς.

ΙΣΜ. Διὰ τί λοιπὸν ἀδημονεῖς τόσον, διότι εἴμεθα εἰς ταύτην τὴν ἐρημον, ἄνευ ἀσύλου καὶ βοήθειας;

ΑΓΑΡ. Οὗτος ἐπαγρυπνεῖ ἐφ' ἡμῶν, καὶ θέλει μόνον νὰ μᾶς δοκιμάσῃ.

ΙΣΜ. Καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἀπηυδῆσαμεν ἐστερημένοι ἀσύλου καὶ τροφῆς. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπομείνωμεν τόσα κακά; Διὰ τοῦ θάρρους, διὰ τοῦ ὁποῖου δυνάμεθα νὰ καταφρονῶμεν συμμορφόμενοι μὲ αὐτὰ, καὶ νὰ τὰ ὑποφέρωμεν ἀγογγύστως;

ΑΓΑΡ. Ἡ καρτερία εἶναι συνέπεια τῆς ζωῆς. Οὗτος εἶναι ὁ καιρὸς τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς καταδρομῆς, χρόνος ὀρμητικῆς σπανίως ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, ὑπὸ τῆς ἀθνασίας τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας. Ἄς μὴ ἀδημονῶμεν λοιπόν. Ἄς ἐνθυμώμεθα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια μᾶς περιμένουσι, καὶ ἅς προσπαθῆσωμεν νὰ γίνωμεν ἄξιοι αὐτῶν.

ΙΣΜ. Σὺ λοιπὸν, μῆτερ μου, δὲν φοβεῖσαι τὸν θάνατον!

ΑΓΑΡ. Ἄχ!! ἄλλο δὲν φοβοῦμαι, εἰμὴ μὴ ἀποθάνῃς πρὶν ἐμοῦ.

ΙΣΜ. Ὁ θάνατος εἶναι μηδέν. Εἶναι μία μόνη στιγμή, ἀλλὰ νὰ ὑπομένη τις τὴν δίψαν καὶ τὴν πείναν! Ἄχ! μῆτερ μου.

ΑΓΑΡ. Ἰπάρχει, υἱέ μου, βῆσανον φρικτότερον, παρὰ γὰρ μὴ δύναται τις νὰ βοηθήσῃ τὸ εἶδωλόν του;

ΙΣΜ. Ἐγὼ δὲν τὸ ἐδοκίμασα; . . Σὲ εἶδον νὰ κλαίῃς.

ΑΓΑΡ. Ἄχ! υἱέ μου, ἅς ἠδυνάμην νὰ σώσω τὴν ζωὴν σου, θυσιάζουσα τὴν ἐδικὴν μου.

ΙΣΜ. Καὶ τί ἠδυνάμην νὰ κάμω ἄνευ σοῦ;

ΑΓΑΡ. Ἄχ! ἀγαπητέ μου Ἰσμαήλ! . . (Ἡ Ἄγαρ στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ λέγει). Ἐὰν τὸν ἐβλεπες, ὦ Σάρα, ἐὰν τὸν ἤκουες! . . Ναὶ! δὲν θὰ ἠδύνατο τοῦλάχιστον ἡ νὰ πρᾶνῃ τὴν καρδίαν σου. . . Καὶ ἐγώ. . . καὶ ἐγώ. . . τί δὲν πρέπει νὰ δοκιμάσω; Ἄχ, υἱέ μου, ἅς μὴν ἀθυμῶμεν, ἡ τύχη μᾶς εἶναι φρικτοτάτη, ἀλλὰ μᾶς ὑπερασπίζεται ὁ Θεός, καὶ ἐκεῖνος δύναται βεβαίως νὰ τὴν μεταβάλλῃ.

ΙΣΜ. Ἡ ἔρημος αὕτη παράγει ἀγρίους τινὰς κάρπους, διὰ τῶν ὁποῖων ἠδυνάμεθα νὰ τρεφώμεθα· ἀλλ' εἰς τοσοῦτον καυστικὸν ἥλιον δοκιμάζει τις τρομερὰν δίψαν, καὶ δὲν εὐρίσκονται οὔτε πηγαί, οὔτε βυάκια.

ΑΓΑΡ. Πιθανὸν ν' ἀνακαλύψωμεν κένεν. Τοῦτο ὅμως τὸ δοχεῖον, τὸ μόνον ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔμεινε, διατηρεῖ ἀκόμη ὀλίγον ὕδωρ. Τὸ φυλάττω διὰ σέ, καὶ τοῦτο εἶναι τελευταία ἐνδειξις, τὴν ὁποῖαν σοῦ παρέχει ἡ τρυφερότης μου.

ΙΣΜ. Θέλω νὰ τὸ διαμοιράσω μετὰ σοῦ.

ΑΓΑΡ. Χρησιμεύει μόνον ἵνα διασώσω τὴν ἐδικὴν σου ὑπαρξιν παρὰ νὰ ἀμαυρώσω τὴν ἐδικὴν μου.

ΙΣΜ. Μῆτερ;

ΑΓΑΡ. Τί θέλεις, υἱέ μου;

ΙΣΜ. Παρῆλθον δύο ἡμέραι ἀφοῦ δὲν ἐκοιμήθην, καὶ αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν καταβεβλημένον ἅς καθήσωμεν.

ΑΓΑΡ. Ἐλθέ νὰ λάβῃς ὀλίγην ἀνάπαυσιν καὶ θέλουν ἐπανέλθῃ αἱ δυνάμεις σου· ἔλθε νὰ κατακλιθῇς ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ πρίνου τούτου.

(Ὁ Ἰσμαὴλ τὴν ἀκολουθεῖ καὶ κατακλίνεται· αὕτη δὲ τοποθετεῖται πλησίον αὐτοῦ καὶ θέτει τὸ σκυῖος πρὸ τῶν ποδῶν του.)

ΙΣΜ. Μῆτερ, προσπάθησον καὶ σὺ νὰ ἀποκοιμηθῇς.

ΑΓΑΡ. Ὁχι! θὰ μείνω ἐξυπνος διὰ σέ.

ΙΣΜ. Μὴ ἀπομακρυνθῇς, πρὶν ἀποκοιμηθῶ.

ΑΓΑΡ. Καὶ δύναμαι νὰ σὲ ἀφήσω μίαν στιγμὴν! (Κλείει τοὺς ὀφθαλμούς.) — Εὐτυχῆς ἡλικία! (Ὁ Ἰσμαὴλ ἀποκοιμᾶται ἐντελῶς.) Κοιμήθητι, κοιμήθητι, καὶ οὕτω δὲν θὰ αἰσθανθῇς πλέον τὰς συμφορὰς καὶ αἱ ἐδικαί μου θὰ ἀνακουφισθῶσι. (Τὸν παρατηρεῖ.) Ἄχ! πῶς μετεβλήθησαν τὰ χαρακτηριστικά του! ἐντετυπωμένον φαίνεται τὸ πάθος. . . Ὡ υἱέ μου, μὲ ποῖον θάρρος θὰ ὑποφέρω τὸ πεπρωμένον μου, ἡ καρδίᾳ μου κατασπαράσσεται ἀπὸ τὰ παράπονά σου· Ἀλλὰ ἀκούω κλαυθμούς, καὶ βλέπω βέροντα τὰ δάκρυά των. Ὡ Θεέ μου, εἶναι τιμωρία τὴν ὁποῖαν δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω. . . Κατεστράφη ἐντελῶς ἡ σταθερότης μου. Πῶς κοιμᾶται. . . Δυστυχῆς

(1) Παραβ. Die platonischen Mythen von Deuschle,

τέκνον! (τὸν ἐναγκαλιζέται.) Ὅσον σὲ ἀγαπῶ... (θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου του.) Τὸ πρόσωπόν του εἶναι φλογισμένον, ὁ ἥλιος προσέβαλε τὴν κεφαλὴν του. Ἄχ! ἐπέπρωτο εἰς αὐτὸ νὰ πάσχη καὶ ἐν ᾧ κοιμᾶται! Μὰ δὲν ἤμπορῶ νὰ τῷ παράσχω ὀλίγην σκιάν, προσδένουσα τὸ κάλυμμα μου ἐπὶ τοῦ τοῦ κλάδου. Δὲν δύναμαι νὰ τὸν φθάσω, ἀνάγκη νὰ σηκωθῶ καὶ ν' ἀποσπάσω τὸ κάλυμμα μου. (Φέρεται, κάμνει κίνησιν τινα, ἀνατρέπει τὸ σκεῦος, τὸ ὅποιον ἦτο πλησίον τῶν ποδῶν της, καὶ οὕτω χύνεται τὸ ὕδωρ.) Ἄχ! Μέγιστε Θεέ τί ἐπραξά;.. Τὸ σκεῦος ἐκείνο, ἡ μόνη τελευταία ἐλπίς μου, ἡ μόνη ἀνακούφισίς μου, ἡ ζωὴ τοῦ τέκνου μου... Ὡ! δυστυχῆς ἐγὼ!... θά ἤδύνατο τὸ ὕδωρ τοῦτο νὰ ἐξαρκέσῃ μέχρι τῆς αὔριον... ὁπότε μὲ νέας ἀναζητήσεις θά ἤδύναμην ν' ἀνακαλύψω πηγὴν τινα ἐδῶ πλησίον (Πίπτει πλησίον τοῦ τέκνου της κατατεθλιμμένη). Ὡ μέγιστε Θεέ!

ΙΣΜ. (ἐξυπνῶν) Μῆτέρ μου!...

ΑΓΑΡ. Ὡ υἱέ μου!...

ΙΣΜ. Μῆτερ μου! καίομαι, δὲν ὑποφέρω πλέον! σάληρόν τι πῦρ μὲ καταναλίσκει.

ΑΓΑΡ. (ἐναγκαλιζέται καὶ καλύπτει αὐτὸν μὲ τὸ κάλυμμα της). Θεέ μου, εὐπλαχνίσθητί με διὰ τὴν ὑπερβολικωτάτην πένιν μου!

ΙΣΜ. Μῆτερ ἀποθνήσκω τῆς δίψης, δός μοι ὀλίγον ὕδωρ, καὶ μοῦ ἐπναφέρεις τὴν ζωὴν.

ΑΓΑΡ. Λάβε λοιπὸν τὴν τελευταίαν μου πνοὴν, ἀποθνήσκεις, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία. Συγχώρησόν με σὲ ἀκολουθῶ.

ΙΣΜ. Μῆτέρ μου, ἔπιες λοιπὸν ὅλον τὸ ὕδωρ;

ΑΓΑΡ. Τί λέγεις; μέγιστε Θεέ!

ΙΣΜ. Ἐὰν ἔμεινε ἀκόμη ὀλίγον, καὶ σὺ μῆτέρ, μου, ἐδοκίμαζες ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐγὼ αἰσθάνομαι! βεβαίως δὲν ἤθελες τὸ πῖσι!

ΑΓΑΡ. Ἄχ! υἱέ μου, καὶ δύνασαι νὰ μὲ πιστεύσῃς τόσον ἀπάνθρωπον;

ΙΣΜ. Ἄχ ἡ λύπη κατετάραξε καὶ κατεσύγχυσε τὴν ψυχὴν μου· συμπάθησόν με.

ΑΓΑΡ. Ἦθελα νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἠγέρθη, ἀνέτρεψε τὸ σκεῦος, καὶ σοὶ ἐπροξένησα τὸν θάνατον.

ΙΣΜ. Ὅχι μῆτέρ μου... Ὅχι... αὐτὸ τὸ ὕδωρ δὲν ἤδύνατο παντάπασι νὰ μὲ ἀρέσκῃ.

ΑΓΑΡ. Ὅποια ὠχρότης καλύπτει τὸ μέτωπόν του... υἱέ μου!...

ΙΣΜ. Μῆτερ δός μοι τὴν χεῖρά σου ἵνα τὴν ἀσπασθῶ ἀκόμη.

ΑΓΑΡ. Ἡ ἐδική του εἶναι ψυχρὰ καὶ τρέμουσα... υἱέ μου, δὲν μοὶ ἀποκρίνεται;.. Ἰσμαήλ! ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου... ἐναγκαλίσθητι ἀκόμη τὴν δυστυχῆ μητέρα σου... (θέτει τὴν χεῖρά της ἐπὶ

τῆς καρδίας αὐτοῦ.) ἀκόμη πάλλει... (γόνυπεταί, ἐγείρεται καὶ ἀνκνίει τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν.) Καὶ σὺ, ὅστις τὸ πᾶν δύνασαι ὄν ὑπέρτατον καὶ εὐεργετικώτατον· σὺ τῶν δυστυχῶν ὁ ἀντιλήπτωρ καὶ τὸ ὑποστήριγμα, συγκατάβηθι νὰ ρίψῃς ἐν βλέμμα ἐπ' ἐμέ... ἐὰν οὕτω θέλῃς ὑποτάσσομαι. Ἄλλ' ὁμοίαι εἶναι ἡ ὑποταγὴ καὶ ἡ ὑπακοή μου εἰς τὴν ἀγαθότητά σου. Φύλαξαι τὸ κακόν, τὸ ὅποιον μὲ ἐπαπειλεῖ, ἢ τοῦλάχιστον μὴ μὲ καταδικάσῃς, μέγιστε Θεέ, νὰ διατηρήσω τὴν ὑπαρξίν! Σὺ μὲν εὐρίσκεισαι εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ ἀπαγγείλῃς τὴν ἀπόφασίν σου... Ἐγὼ δὲ τὴν περιμένω... Ἄλλ' εἶσαι πατήρ, σὺ ὅστις θά τὴν ἀπαγγείλῃς. (πίπτει πλησίον τοῦ υἱοῦ της καλύπτουσα τὸ πρόσωπόν της... μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν ὁ Ἄγγελος ὅπισθεν τῆς σκηνῆς.)

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἄγαρ!

ΑΓΑΡ. Τί ἀκούω, ὁποῖα οὐρανόφωρον φωνὴ ἔρχεται ὅπως ἀναζωπυρήσῃ τὴν καρδίαν μου;

(ἀκούεται γλυκεῖα μουσικὴ συμφωνία.)

Ποῦ!!! εὐρίσκομαι;!

(Εἰς τὸ ἐν τῷ βάθει παραπέτασμα ὑψοῦται καὶ ἀναφαίνεται ὁ Ἄγγελος ἐντὸς νεφέλης, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρά του φοῖνικα. Ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται καὶ παριστᾷ χώραν τερπνὴν κεκοσμημένην μὲ ἄνθη καὶ καρπούς.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Ἄγγελος, Ἄγαρ καὶ Ἰσμαήλ.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἄγαρ!

ΑΓΑΡ. Τί βλέπω; (θεωρεῖ τὸν υἱὸν της ἀκίνητον ἐξηπλωμένον ἐπὶ τοῦ δάσους). Ἄχ!... υἱέ μου!

ΑΓΓΕΛ. (πλησιάζων.) Στέγνωσον τὰ δάκρυά σου!

ΑΓΑΡ. Μοῦ ἀποδίδεται λοιπὸν ὁ υἱός μου; Θεέ μου! μένει πάντοτε ἀκίνητος... Ἰσμαήλ... Ἰσμαήλ. Ἄχ! δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς, δὲν ὑπάρχει πλέον!.. (ἐγείρεται βιαίως καὶ τρέχει ὅπως ριφθὴ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀγγέλου), πρέπει λοιπὸν νὰ ἐγκαταλείψω πᾶσαν ἐλπίδα;

ΑΓΓΕΛ. Ἡ πίστις σου καὶ ἡ πεποίθησίς σου δὲν ὁμοιάζουσι τὴν ταπεινώσιν σου;

ΑΓΑΡ. (Πάντοτε εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀγγέλου). Ὑποτάσσομαι. Ἄχ! ἐὰν οὕτω θέλῃς ὁ Θεός, θέλει παύσει τοὺς ὀδυρμούς μου, ἀλλὰ μὲ ἐγκαταλείπει τὸ θάρρος μου, θέλει ἴσως ὁ Θεός νὰ μὲ δοκιμάσῃ ἐπαυξάνων τὸν κολορῶνα τῆς δυστυχίας μου;..

ΑΓΓΕΛ. Θέλεις θυσιάσει χωρὶς νὰ ὀδύρηται διὰ τὸ μόνον ἀγαθόν, τὸ ὅποιον σοὶ ὑπολείπεται, τὸν τόσον ἀγαπητόν σου υἱόν;

ΑΓΑΡ. Εἶναι δῶρον τῆς ἀγαθότητός του... (ἐγείρεται καὶ τρέχει πρὸς τὸν υἱὸν της)... υἱέ μου! Τὸν κελῶ ματαίως! Ἄχ!... ἐὰν ἀκόμη ἀνέπνευεν, ἤθελε μὲ ἀκούσει. Ἦθελεν ἀναλάβει τὰς αἰσθήσεις του ἐκ τῆς φωνῆς τῆς περιλύπου μητρός του. Ἄνω-

φελεῖς εἶναι αἱ κρυφαί μου. Ὁ Ἰσμαήλ! δὲν δύναται νὰ μοὶ ἀποκριθῇ... Ἰσμαήλ!.. Ὡ ὄνομα, τὸ ὅποιον ἄλλοτε ἐπανελάμβανον, μετὰ τόσης χαρᾶς! Ἀγαπητὸν ὄνομα, τώρα δὲν δύναμαι νὰ τὸ προφέρω ἄνευ φρίκης... .

ΑΓΓΕΛ. Ἄγαρ! διατί νὰ ρίπτῃς ἐκυτὴν εἰς τοσοῦτον ματαίαν ἀπελπισίαν... κλαίεις τὸν υἱόν σου. Σοὶ φαίνεται νεκρός. Ἀμφιβάλλεις λοιπὸν περὶ τῆς ἀθανάτου ἰσχύος τοῦ Κυρίου;..

ΑΓΑΡ. (Ἐγειρόμενος.) Ἡ παντοδυναμία του!.. Ἄχ! ἀναμφισβότως δύναται τὸ πᾶν ν' ἀποξηράνη, δύναται νὰ μοὶ ἀποδώσῃ τὸν υἱόν μου... Ὡ! πόσον ὑπῆρξεν ἀνόητος, ἔκλαιον, καὶ ὁ Θεός μὲ βλέπει καὶ μὲ ἀκούει. Ὁργίζεται ἴσως διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης μου. Τοιαύτη ἰδέα μὲ συγχέει καὶ μὲ καταταράττει... Συγχώρησόν με, ἴψιστε Θεέ, συγχώρησόν με διὰ τὰς ἀξιοποίνους ταύτας παραφοράς!.. Ἀξιώσω νὰ ρίψῃς πατρικὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ τέκνου τοῦτου. Ἄφες με νὰ συγκινῶμαι ἀπὸ τὴν ἀθωότητά μου! Ἄχ! δύναται ἴσως νὰ γείνη θῦμα τῶν πταισμάτων καὶ τῆς ἀδυναμίας δυστυχούς μητρός! Ὡ οὐρανέ, ἐπ' ἐμοῦ ἔκαμες νὰ πέσῃ ἡ ὀργή σου!.. ἀλλ' ἀπόδος εἰς τὸν υἱόν μου τὴν ὑπαρξίν, ἀνάζησον αὐτόν... ὥστε νὰ ὁμιλήσω πρὸς αὐτόν, Θεέ μου, νὰ τὸν ἀκούσω εἰσέτι ἅπαξ... ἀποθνήσκουσα θέλω λατρεύσει, θέλω εὐλογῆσαι τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὴν ἀγαθότητά σου.

ΑΓΓΕΛ. Ἄγαρ! Πάντα τὰ περὶ σὲ εἶναι ἔργον τῆς ἀτελειότητος αὐτοῦ ἀγαθότητος. Αὐτὸς ἤξευρε νὰ μεταβάλλῃ εἰς τερπνὴν χώραν τὴν φρικτὴν ἐκείνην ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐθρήνει. Ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα, δηλοῦνται καὶ λάμπουσι πέραν ὁμῶν.

ΑΓΑΡ. Ἄχ! ἐδῶ ἄλλο δὲν βλέπω, ἄλλο δὲν δύναμαι νὰ ἴδω, εἰμὴ τὸν Ἰσμαήλ ἐστερημένον ζωῆς!..

ΑΓΓΕΛ. Δὲν θά σὲ ἀφήσω ν' ἀθυμῆς, Ἄγαρ, ἔτο πιστὴ καὶ ἀκλόνητος. Δὲν ἔχεις τὸ ἀτυχὲς προνόμιον τοῦ νὰ ἐλπίζῃς τὸ πᾶν; ἐν θεῷμα εἶναι ποτε ἀδύνατον εἰς τὸ ὑπέρτατον ὄν, τὸ ὅποιον ἀναγινώσκει εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας σου; αὐτὸ σὲ κρίνει, Ὡ Ἄγαρ, αὐτὸ σὲ ὑπερασπίζεται. Καὶ γνωρίζει ἐπιεικῶς· καὶ αὐτὸς μόνος γνωρίζει νὰ βραβεύῃ ἀμέτρως.

ΑΓΑΡ. Τί ἀκούω, ὦ Θεέ, ὁποῖοι παρηγορητικοὶ καὶ θεῖοι λόγοι.

ΑΓΓΕΛ. Ἰψώσω τοὺς ὀφθαλμούς· θεώρησον, ἀτυχῆς Ἄγαρ τὴν ἀγαθότητά τοῦ Κυρίου, ἥτις καὶ διὰ σὲ ἀκόμη ἐνεργεῖ νέον θεῷμα (ὁ Ἄγγελος ἐγγίξει μὲ τὸν φοῖνικα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀναβρύει ἄφθονος πηγὴ.)

ΑΓΑΡ. Ὡ Θεέ μου!! δὲν θά μοὶ εἶναι ἀνωφε-

λεῖς τόσαι εὐεργεσίαι, εἶναι σὸν θέλημα νὰ τὰς ἀπολάσω, ὁ Ἰσμαήλ μέλλει λοιπὸν ν' ἀναβιώσῃ;

ΑΓΓΕΛ. (πλησιάζων πρὸς τὸ Ἰσμαήλ) Ἄγαρ.

ΑΓΑΡ (τρέχουσα μετὰ σπουδῆς ὅπως γονατίσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ υἱοῦ της). Ἄχ! Μέγιστε Θεέ!.. υἱέ μου!.. ἀλλὰ δὲν ἀπατῶμαι. Ἡ ὠχρότης του ἐκλείπει... Ὡ Θεέ! ἀπατῶμαι (λαμβάνει τὴν χεῖρά του) ἡ χεῖρ του... πλέον δὲν εἶναι ψυχρὰ, Ἰσμαήλ! τὸ ἔργον σου τελειοῦται! (μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν παρατηρεῖ τὸν υἱὸν της καὶ λέγει.) Ἄνοιγει τοὺς ὀφθαλμούς. Ὡ υἱέ μου... ἀποθνήσκω... (πίπτει λειποθυμημένη).

ΑΓΓΕΛ. Ἄγαρ, Ἄγαρ, ἀνάβλεψον ἵνα ὑμνήσῃς τὸν Κύριον.

ΑΓΑΡ (ἀναλαμβάνουσα τὰς δυνάμεις της) Ἰσμαήλ.

ΑΓΓΕΛ. Ἄγαρ, ἀνάλαβε τὰς αἰσθήσεις σου καὶ ἴδε τὸν υἱόν σου.

ΑΓΑΡ. Τὸν υἱόν μου!!

ΙΣΜ. (ἐγειρόμενος) Ἄχ!

ΑΓΑΡ. Ἄχ υἱέ μου!.. ἀγαπητὸν τέκνον μου, ἐλθέ εἰς τοὺς κόλπους μου, ἐλθέ νὰ ἐναγκαλισθῆς τὴν εὐτυχιστέραν τῶν μητέρων. Τί λέγω; Ὅχι. ἄς προσπέσωμεν καὶ ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας!..

ΙΣΜ. Πόσον δὲν τῷ εὐγνωμονῶ, μῆτερ! Αὐτὸς μᾶς ἐνώνει.

ΑΓΓΕΛ. Χαρήτε, Ἄγαρ, διὰ παντὸς ἀμετάβλητον εὐδαιμονίαν. Ὁ Θεός μοῦ ἔδωκε διαταγὴν νὰ σὲ δοκιμάσω. Ἐξίλωθῃ ὁ Θεός καὶ ἀπέτρεψε πάντα τὰ δεινά σου. Ἀνάβλεψον τὸ τέκνον σου τοῦτο, δὸς αὐτῷ ἀρετάς, ἐμπνευσον τὸν φόβον, καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτό. Ἰδοὺ τὸ σέβας τὸ ἀρμοδιώτερον, ὑπερ δύνασαι νὰ προσφέρῃς ἀντὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνης σου.

ΑΓΑΡ. Μετὰ τόσας εὐεργεσίας ἤμπορῶ ποτε νὰ παραλείψω τοῦτο;

ΑΓΓΕΛ. Τὸ παράδειγμα σου, ὦ Ἄγαρ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ διὰ παντὸς, ὡς τοιοῦτο, νὰ διορθῶνῃ ἀγογγύστως τοὺς μωρούς. Πείσθητι, ὅτι ὁ Θεός γνωρίζει νὰ βραβεύῃ τὴν ὑπομονὴν, τὴν ταπεινώσιν, τὸ θάρρος, καὶ τὴν ἀρετὴν.

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῆ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλῶδ. 431.)

ΙΓ'.

Ἰατρικὴ ἐν Ἀμερικῇ.

Ἡ ἰατρικὴ, καὶ μάλιστα ἡ ὁμοιοπαθητικὴ, εἶναι κατὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ὁ μέγας πόρος ἐκείνου ὅσοι δὲν ἐσπούδασαν. Τόσον εὐκόλον νὰ γίνῃ τις

ὁμοιοπαθητικὸς ἰατρός! Ὀλίγη μικρὰ φιάλα περιέχουσα καταπότια ἐξ ἀλεύρου, διδόμενα εἰς τοὺς ἀσθενεῖς διὰ ψυχῆς, διὰ θερμῆς, διὰ χλιαρότητας, διὰ δρόσον, διὰ ξηρασίαν καὶ διὰ ἰδρώτα! τὸ ἱατρικὸν εὐκόλον, ὀλιγοδάπανον καὶ εὐπεπτον.

Μετὰ τὴν ὁμοιοπαθητικὴν μέθοδον ἐρχεται ἡ βοτανικὴ ἰδὸν δὲ ὅποια αὐτὴ κρεμᾶς εἰς τὴν ῥάχιν σου σάκκον, χώνεις τοὺς πόδας σου εἰς χονδράς ἐμβάδας, λαμβάνεις ἀνὰ χεῖρας ὀγκώδη βικτηριάν καὶ ἀναχωρεῖς εἰς τὴν ἐξοχὴν ὁδηγὸν ἔχων τὸν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γίνῃς ὠφέλιμος πρὸς τοὺς ὁμοίους σου. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐμβαίνεις εἰς ξενοδοχεῖον, τρώγεις καλὰ καὶ ῥοφᾷς ποτήριά τινα γενναίου οἴνου· μετὰ τὸ γεῦμα ἐξέρχεσαι, πίνεις καφφὲν ἐν ὑπνίθρῳ, ὑπὸ τὴν δρόσον τῶν δένδρων, καὶ ἐκμυζᾷς φιλοσοφικῶς ἐν σίγαρον puro Havana. Μικρὸν κατὰ μικρὸν βραβύονται τὰ βλέφαρά σου, ἡ κεφαλὴ σου κλίνει πρὸς τὸν ὠμόν σου, τὸ σίγαρόν σου διαβρέει διὰ τῶν δακτύλων σου καὶ παραδίδεται εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ ὕπνου, τὸν ὅποιον δροσίζει ποιητικῶς ἡ εὐώδης αὔρα ἢ ψιθυρίζουσα μεταξὺ τῶν κλάδων φυσικὰς μελωδίας. Τὸ ἐσπέρας ἐπκνέρεσαι εἰς τὰ ἴδια, κατακόπος μὲν καὶ κεκυφώς, ὑπερήφανος ὅμως ὅτι ἐγέμισας τὸν σάκκον σου διὰ σπανιωτάτων καὶ πολυτίμων βοτάνων, τῶν ὁποίων τὴν θαυμασίαν δύναμιν σὺ μόνος γνωρίζεις. Ἔως οὐ κατορθώσης νὰ συλλέξῃς αὐτὰ ἐκινδύνευσας τὴν ζωὴν σου, καταβάς εἰς σκοτεινὰ βάραθρα καὶ ἀναβάς εἰς πετρώδη καὶ ἀποτομικὰ ὕψη.

Οἱ ἀσθενεῖς, ὅπως ἀνυπόμονοι νὰ σὲ ἴδωσι, περιμένουσι τὸν πολῦτιμον ζωμόν τῶν βοτάνων ἧςτις, ὑπὸ μυστηριώδη ἐπιγραφῆν, κρύπτει ἀβλαβῆ χυμὸν δαυκίων, ῥαφανιδίων καὶ κοκκινογουλίων. Ἄν ὁ ζωμὸς οὗτος δὲν ὠφελῇ, ἀλλὰ καὶ δὲν βλάπτει· καὶ τὸ κατ' ἐμὲ ἀξιολογώτατην νομίζω τὴν ἀβλαβῆ ἱατρικὴν.

Καὶ ταύτην μὲν τὴν βοτανικὴν ἱατρικὴν ἐπαγγέλλονται πάντες σχεδὸν ἐν Ἀμερικῇ, τὴν ὁμοιοπαθητικὴν ὅμως ἀσκοῦσιν ἰδίως οἱ Γερμανοί.

Ὅταν ἴδῃς καθ' ὁδὸν Γερμανὸν φέροντα ὀμματοῦθάλια, *paratallion* πολλὰ πλατῦ, ἐπενδύτην πλατύτατον, ἐσωκάρδιον λευκὸν ἢ μεταξωτὸν μαῦρον πλατύτατον, καὶ πῖλον πλατύγυρον καὶ κοντὸν, μὴ ἐρωτᾷς τίς εἶναι· ὀνόμασον αὐτὸν ἀμέσως δόκτορα, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι εἶναι ὁμοιοπαθητικὸς· οἱ Γερμανοὶ ἐν Ἀμερικῇ ἢ ἱατροὶ εἶναι ἢ κυμαχισταί, ἢ ἀύληται, ἢ καὶ πάντα ταῦτα συγχρόνως.

Μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὀρίσω εἰς πόσας κατηγορίας ὑπάγονται οἱ ἱατροὶ τῆς Ἀμερικῆς· βεβίαιως ὅμως οἱ ἱατροὶ τοῦ σώματος διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν θεραπείαν ὅσον καὶ οἱ ἱατροὶ τῆς ψυχῆς. — Κατὰ

πὶ τοῦτο, σοὶ λέγει τις ἱατρός. — Μὴ τὸ κατὰ πῆξαι κρᾶζει ἄλλος. — Εἶπε τὴν προσευχὴν ταύτην παραγγέλλει οὗτος. — Μὴ τὴν εἴπῃς, λέγει ἄλλος. — Πίνε μόνον νερόν, κηρύττουσιν οἱ ἀπόστολοι τῆς ἐγκρατείας καὶ οἱ ὕδροπαθητικοὶ ἱατροί.

Εἰς τινὰς ἐπαρχίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν δὲν συγχωρεῖται ἡ ἀνατομὴ τῶν νεκρῶν ἐνεκα σεβασμοῦ πρὸς τοὺς τεθνεῶτας. Οἱ ἱατροὶ ὅμως, ἐπιθυμοῦντες ν' ἀσκήσωσι τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν ἀγοράζουσι κρυφίως πτώματα. Ἰδοὺ τί μοι συνέβη μίαν τῶν ἡμερῶν.

Μεταβάς εἰς ἐπίσκεψιν καθηγητοῦ τινὸς τῆς ἀνατομίας ἐν Νεοεβοράκῳ, ἐκρούσα τὴν θύραν καὶ νῆα τις Ἰρλανδὴ προβάσα ἤνοιξε καὶ εἶπεν — Ὁ κύριός μου ἔχει πρὸς τὸ παρὸν ἐργασίαν· ἐὰν ὅμως ἐπιθυμῆτε νὰ τὸν ἴδετε, εὐαρεστηθῆτε νὰ καθήσετε εἰς τὸ πρὸς δεξιὰ δωμάτιον, ἐνῶ ἐγὼ ὑπάγω νὰ τὸν εἰδοποιήσω.

— Μὴ τὸν ἐνοχλῆς, ἀπεκρίθη· ἐπειδὴ δὲν εἶμαι βιαστικὸς κἀθημέρι εἰς ὅτου νὰ εὐκαιρήσῃ.

Καὶ διευθύνθη πρὸς τὸ μέρος τὸ ὅποιον μὲ ἔδειξεν· ἀντὶ ὅμως νὰ ἐμβῶ εἰς τὸ δεξιὸν, εἰσῆλθον εἰς τὸ ἀριστερὸν δωμάτιον, οὐ τινος ἢ θύρα ἦτο ἡμίκλειστος. Ἦτο τότε χειμὼν. Τὸ πῦρ τῆς ἐστίας ἔσκακε, καὶ περὶ αὐτὸ ἐκάθητο τρεῖς ἄνδρες σιωπηλοὶ, οἵτινες οὔτε ἐκινήθησαν ὅτε εἰσῆλθον, οὔτ' ἔδειξαν κἄν ὅτι μὲ παρετήρησαν. Ἐγὼ δὲ λαβὼν θρανίον ἐκάθησα μακρὰν αὐτῶν, οἵτινες ἐξηκολούθουν σιωπῶντες· ἐνίοτε μόνον ἐφαίνοντο κινούμενοι ἀποτόμως, ἀκουσίως καὶ νευρικῶς· μεταξὺ δὲ τῆς τῆς σιωπῆς ἠκούετο καὶ ἐλαφρὸς τις κρότος τῶν ἄρθρων τοῦ σώματος αὐτῶν.

Μετὰ μικρὸν ἔλθων ὁ ἱατρός·

— Πῶς! ἠρώτησεν ἐκθαμβος, ἐδῶ εἶσαι; Τῆ ἀληθείᾳ δὲν ἐπερίμενα νὰ σ' εἶρω μὲ τοιαύτην συντροφίαν, εἰς τὴν οἰκίαν μου τοῦλάχιστον.

— Ἀληθινὰ, ὑπέλαβον ταπεινῆ τῆ φωνῆ, εἶπέ μοι σὲ παρακαλῶ, ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι αὐτοί, οἱ ὅποιοι θερμαίνονται μὲ τόσῃ ἐπιμονῇ, χωρὶς κἄν νὰ γυρίσουν νὰ μᾶς κυττάξουν; Καὶ ἐμὲ, ὑπομονή! ἀλλὰ σὲ τὸν οἰκοδεσπότην· ἀπορῶ τῶνόντι, καθόσον ἠξέρω ὅτι δέχεσαι εἰς τὴν οἰκίαν σου ἀνθρώπους κατ' ἀναθρεμμένους.

— Καὶ πῶς! δὲν ἠξέρεις ποῖοι εἶναι;

— Ποῖοι;

— Ἐλα νὰ τοὺς ἴδῃς, ἐπ' ἀνέλαβε, λαβὼν με ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ ὁδηγήσας με πρὸς αὐτούς. Καὶ πλησιάζας εἶδον τρία πτώματα, ὧν τὸ τρίτον, ἐνῶ παρετήρουν, ἀνεπέταξε τὸν βραχίονα.

— Τί σημαίνουν αὐτά; ἠρώτησα τὸν ἱατρὸν μὲ φωνὴν σχεδὸν τρέμουσαν ἐκ τοῦ φόβου.

— Σημαίνουν, ἀπεκρίθη, ὅτι εἶναι τρεῖς κύριοι

τοὺς ὁποίους ἠγόρασα χθὲς παρ' ἑνὸς νοσοκόμου, ἀκριβὰ μὲν, ὅμως εἶναι καλοί.

— Καὶ διατί τοὺς ἔχεις ἐδῶ;

— Διὰ νὰ τοὺς ξεπαγώσω, διότι συνειθίζομεν πρὶν ἀνατέμωμεν τὰ σώματα νὰ τὰ θερμαίνωμεν. Τὰ δὲ κινήματα τὰ ὁποῖα εἶδες προέρχονται ἀπὸ τὴν ζέστην, ἡ ὁποία μαλακύνει τοὺς μυῶνας.

— Συγχώρησέ με, εἶπον, ἱατρέ μου, γὰρ μὴ παρατείνω τὴν ἐπίσκεψίν μου· ἔρχομαι ἄλλοτε.

— Μείνε, μείνε· δὲν μ' ἐνοχλεῖς.

— Οἱ παγωμένοι σου ὅμως ἐνοχλοῦν ἐμὲ.

Ἄλλοτε ἀπαντήσας καθ' ὁδὸν νέον ἱατρὸν, ἠρώτησα αὐτόν·

— Πῶς εἶσαι;

— Κακὰ.

— Καὶ διὰ τί;

— Διότι μὲ συνέβησαν παρατραγῶδες.

— Τί σὲ συνέβη;

— Τίποτε δὲν μ' ἐπιτυγχάνει. Πρὸ δύο ἡμερῶν ζῆτῶ πτώμα καὶ δὲν εὕρισκα.

— Τῶνόντι! ἀνέκραξα· καὶ ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱατρῶν αὐξάνει εἰς Νεοεβοράκον.

— Μὴ ἀστείβεσαι παρακαλῶ· ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν μου ἀπευθύνθη εἰς τὴν φιλίαν νέου τινὸς ναυτικοῦ, οὗτινος ὁ θεῖος, γέρον καὶ ἀσθενῆς, ἔπνεε τὰ λείψια. Ὁ ἀξιόλογος οὗτος νέος μὲ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ μὲ τὸν παραχωρήσῃ ἅμα ξεψυχήσῃ.

— Ἀξιόλογος τῶνόντι φίλος!

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ ἱατρός· ἀλλὰ ἐνῶ εἶχα κάμει ὄλην τὴν προετοιμασίαν, μανθάνω ὅτι ὁ καλὸς τρου θεῖος ἀνέλαβε τὴν ὑγίαν του καὶ ὅτι δὲν ἀποθνήσκει.

— Κακὸν τῷ ᾄντι.

— Δὲν σ' ἔλεγα λοιπὸν καλὰ ὅτι τίποτε δὲν μ' ἐπιτυγχάνει;

Ἐπειδὴ ἀπέραντος εἶναι ἡ χώρα τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν, εὕρισκει τις εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ κλίματα καὶ ὅλας τὰς νόσους· πρὸς μεσημβρίαν ὁ κίτρινος πυρετὸς θερίζει κατ' ἔτος ἐν κεντρῶ τῶν κυνικῶν καυμάτων· πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς ἔχουσιν ἄλλους πυρετοὺς οὐδὲν ἥττον ὀλεθριωτέρους, καὶ πρὸς βορρᾶν, ἦτοι πρὸς τὸ ὑγιέστερον μέρος, σύμπασι αἱ ἀσθένειαι ἐκτελοῦσιν ὡς καλὰ ἀδελφαὶ τὸ χρέος αὐτῶν.

Τὸ Νεοεβοράκον, ἔχει μὲν ὄνομα πόλεως ἐκ τῶν ὑγιεστέρων τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τοιαύτας ὅμως ὑπόκειται μεταβολὰς, ὥστε καθίσταται ὀλέθριον πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀδυνάτους τοὺς πνεύμονας καὶ ἀσθενῆ τὰ ἐντόσθια· ἀποθνήσκουσι δὲ καὶ πλῆθος παιδίων ἐκτινος νοσήματος καλουμένου cholera infantium, τὸ ὅποιον οἱ ἱατροὶ δὲν δύνανται νὰ θεραπεύσωσι.

Μόνον ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀέρος, καὶ μάλιστα ὁ θαλάσσιος ἀὴρ ὠφελοῦσιν ἐναντίον αὐτῆς τῆς νόσου.

Καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καθὼς καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη δύναται τις νὰ κατασκευάσῃ ἀξιόλογον περιουσίαν πωλῶν ἱατρικὰ, ἀρκεῖ μόνον νὰ διαδίδῃ ὅσον τὸ δυνατόν πλεότερα περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν. Εἰς Νεοεβοράκον ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι γενόμενοι βελούπλοτοι ἐκ τῆς πωλήσεως ἱατρικῶν τινῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἀγγελίαι εὕρισκονται πανταχοῦ, εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὰ λεωφορεῖα, τοὺς τοίχους τῶν πρὸ μικροῦ πυρποληθειῶν οἰκιῶν, τὰ δένδρα τῆς ἐξοχῆς, κεχαραγμένοι ἐπὶ τῶν χωμάτων, ἐπὶ τῶν μυστηρίων, κεκολλημένοι καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν βράχων. Ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τῆς μεγίστης δημοσιότητος Βενιαμὶν Βράνδρεθ ἐκέρδησε τρία ἑκατομμύρια δραχμῶν, πωλῶν εὐκόλως καταπότια. Ὁ δὲ Κ. Τάουσερ, ὅστις ἐφεῦρε τὴν *saltsaparilla* περὶ ἧς προωμιλήσαμεν, ἐκέρδησεν ἑπτὰ πλεονα. Τὰ life pills ἦτοι καταπότια τῆς ζωῆς καὶ τὰ phoenix bitters ἀνέδειξαν ἑκατομμυριοῦχον τὸν Κ. Moffat· ἀλλὰ καὶ ὁ Κ. Pease ἐγέμισε καλῶς τὸ θησαυροφυλάκιόν του πωλῶν horehound candy διὰ τὴν καταρροήν.

Γάλλος τις, *Onésime Pernicieux* τὸ ὄνομα, ἀρχαῖος ὑγειονόμος ἔλθων εἰς Ἄγιον Λαδοῦτικον, ἠθέλησε νὰ μετέλθῃ τὸν ἱατρὸν· ἀλλὰ πῶς ἀφοῦ δὲν εἶχε δίπλωμα; Ἰδοὺ λοιπὸν τί ἐσοφίσθη· προεξοφλῶν τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ ἐπιστήμην πρὸς ὄφελος τῆς ἐνεστώσης ἀπειρίας, ὁ Κ. Pernicieux (= ὀλέθριος, παράδοξον ὄνομα ἱατροῦ!) ἐτύπωσε τοιαῦτα προγράμματα·

Onésime Pernicieux

Ἐκ Παρισίων

ὑγειονόμος καὶ μετ' ὀλίγον δόκτωρ.

Τὸ περὶ χειραφετήσεως τῶν γυναικῶν κήρυγμα ἤρchiσε νὰ καρποφορῇ· εἰ δὲ καὶ αἱ Ἀμερικανίδες οὔτε ἐκλέγουσιν οὔτε ἐκλέγονται ἔτι, εἰ δὲ καὶ οὔτε πρόεδροι, οὔτε ὑπουργοί, οὔτε στρατηγοί, οὔτε δικηγόροι, οὔτε ἀντλιοφόροι ἐγένοντο, τοῦλάχιστον ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ γίνωνται ἱατροὶ καὶ νὰ μετέρχωνται τὸ ἐπάγγελμα. Ἐπὶ τούτῳ ἰδρῶθη σχολὴ ἱατρικὴ διὰ τὰς γυναῖκας ἐν Νεοεβοράκῳ. Ἰδοὺ δὲ ἀνεκδοτὸν μαρτυροῦν τὴν ἐπιστημονικὴν ἱκανότητά τινῶν ἐκ τῶν θηλέων τούτων ἱατρῶν. Κύριός τις ἐκάλεσέ ποτε μίαν ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐπισκεφθῇ τὴν σύζυγόν του. Ἡ ἱατρίνη, ἧτις ἦτο ὁμοιοπαθητικὴ, ψηλαφεῖ τὸν σφιγμὸν τῆς πασχούσης, βλέπει τὴν γλώσσαν, ἐρευνᾷ τὸ σῶμα καὶ βεβίαιος ὅτι πάσχει τὸ ἥπαρ. Καὶ δοῦσα αὐτῇ φιάλην μετὰ καταποτίων παρήγγειλε νὰ καταπίνῃ τρία τὸ πρῶτ' καὶ τρία τὸ ἐσπέρας· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀσθενῆς, εἰ καὶ ἐξ-

ηκολούθει εκπληρούσα ακριβώς τὴν ἐντολήν, δὲν ἠσθάνθη οὐδεμίαν ἀνακούφισιν·

— Τῶνόντι! εἶπεν ἡ ἱατρίνη· ἀς ἀλλάξωμεν λοιπὸν τὸ ἱατρικόν.

Καὶ ἔδωκε νέαν φιάλην.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ πάλιν ἡ πάσχουσα ἐξηκολούθει παραπονομένη ὅτι δὲν ἠσθάνθη τὴν ἐλαχίστην βελτίωσιν, ὁ δὲ θῆλυς ἱατρὸς πολλάκις ἤλλαξε τὸ ἱατρικὸν ἄνευ ὠφελείας, βαρυνθεὶς ὁ σύζυγος ἐκάλεσέ τινα ἱατρὸν ἐκ τῶν γνωστοτέρων, εἰς ὃν διηγήθη τὰ διατρέξαντα. Αὐτὸς δὲ παρατηρήσας τὴν ἀσθενῆ ἐκάγχασε καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ κατάστασις αὐτῆς δὲν εἶναι διόλου ἐπιφοβός, ἀλλὰ πολλὰ ἐνδιαφέρουσα.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἰδοὺ ἡ ἱατρίνη φέρουσα νέας φιάλας.

— Ἡ σύζυγός μου, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὠργισμένος ὁ οἰκοδεσπότης, ἔχει φυσικωτάτην ἀσθένειαν, μὴ ἔχουσαν ἀνάγκην ἱατρικῶν.

— Καὶ διὰ τί δὲν μετὰ τὸ εἶπετε ἕως τῶρα; ἠρώτησεν ἀφελέστατα ἡ ἱατρίνη· δὲν θὰ τῇ ἐδίδα διόλου ἱατρικά.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδ. 427.)

Διὰ τῶν meetings πρὸ πάντων κατακτᾶται ἡ συνείδησις τοῦ ἐκλογέως. Τοιαῦται συνελεύσεις συγκροτοῦνται συνήθως ἐν μεγάλοις κτιρίοις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἰθούσαις μουσικῶν συμφωνιῶν, ἐν αἷς εὐκόλως χωροῦσιν τρισχίλια ἢ τετρακισχίλια ψυχαί. Κεφαλὰς ὑπὲρ κεφαλᾶς ὑψομένης, ζῶσαν τρόπον τινὰ ἀρχιτεκτονικὴν, κίονας ἀνθρωπίνας, τοιοῦτόν τι θέαμα ἀποκαλύπτει τις ἐξ ὑπαρχῆς ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τῶν ρητόρων καὶ τῶν φίλων αὐτῶν. Οἱ ἐκ τῆς ἡπείρου ὀμιλοῦντες περὶ τῆς ψυχρότητος τῶν Ἀγγλῶν οὐδέποτε βεβαίως εἶδον αὐτοὺς ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ, διότι ἐνώπιον τῶν ἰδίων δικαιομάτων καὶ καθηκόντων ὡς πολιτῶν γίνονται ἄλλοι ἄνθρωποι. Μετὰ βραχείαν ἀγόρευσιν τοῦ προέδρου, ἐγείρεται ὁ ὑποψήφιος, ἐν ᾧ χειροκρατήματά τινα προσαγορεύουσι τὰς ἀνεγνωρισμένας αὐτοῦ ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐπιτροπῆς. Καὶ ὅμως βαρὺ εἶναι τὸ φορτίον αὐτοῦ· ὀφείλει ν' ἀπαντήσῃ οὐχὶ εἰς ἀντιπάλους φέροντας σάρκα καὶ ὀστά, ἀλλ' εἰς ἐπερωτήσεις ἐγγράφους, εἰς μικρὰ τεμάχια χάρτου κατατιθέμενα ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ chairman ὑπ' ἀγνώστων χειρῶν. Ἀναζητεῖ ἀντιλογεῖς καὶ εἰς μόνον ἀκροατὰς περὶ αὐτὸν ἐντυγχάνει. Τὸ δὲ σοβαρὸν τοῦτο πλῆθος ἔχει θυέλλας καὶ βαθυτάτην γαλήνην

ὡς ἡ θάλασσα. Μεταξὺ τῶν ζητημάτων ἄτινα ἀποτείνονται εἰς τὸν ρήτορα καὶ ἀναγινώσκονται ἐπαλλήλως ὑπὸ τοῦ προέδρου ὑπάρχουσι πολλάκις καὶ τινα προσωπικά· ἀλλ' ἐν γένει τρέπονται ἐπὶ ἀντικείμενα πολιτικά, τὰ καθ' ἡμέραν πράγματα, μάλιστα δὲ τὰς ὑποθέσεις αἵτινες θέλουσι συζητηθῆ ἐν τῇ προσεχῇ βουλῇ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τοῦτο ἐπιτυγχάνει μᾶλλον, παρὰ τοῖς ἄγγλοις ἐργάταις ἰδίως, ἡ εὐλικρίνεια. Αὐστυχία εἰς τὸν διστάζοντα ἢ προσφεύγοντα εἰς ὑποκρίσεις! Ἄν ὅμως οἱ λόγοι καὶ αἱ ἀποκρίσεις ἀρέσκωσιν εἰς τὰς γνώμας τῆς συνελεύσεως, ῥήγνυνται ζήτω. Οἱ Ἄγγλοι προσδίδουσι πολὺ τῆς φυσικῆς δυνάμεως εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτῶν· περιέργον εἶναι τὸ θέαμα τοῦ ὑποψηφίου, πολλάκις ἀσθενοῦς καὶ πρῶτου γεροντίου, ὀρθίου μεταξὺ ἀνθρώπων κυμάτων πιεζόντων καὶ περικαλυπτόντων αὐτὸν διὰ θορύβου. Ἐκεανὸς πύλων καὶ βινομάκτρων σειομένων στροβιλιζέται περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· τί δὲ τὸ κινήσαν ἐκ βάθους τὸ πρῶτον ἤσυχον καὶ προσεκτικὸν πλῆθος; ἡ διανοητικὴ πνοή. Τοιαῦται ὀμηγύρεις τυγχάνουσιν οὐ μόνον θεάματα μεγάλα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῦτῳ θαυμασιώτατα σχολεῖα πολιτικῆς ἀνατροπῆς. Ἐν αὐταῖς ἐφάπτονται πάντων τῶν κλάδων τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης καὶ ῥήτορες συζητοῦσι παρὸν τε καὶ μέλλον· ἀπορεῖ τις κατόπιν πῶς οἱ Ἄγγλοι φέρουσιν ἐν γένει περὶ τὰ τῆς ἰδίας πατρίδος κρίσιν ἔμφρονα καὶ πεφωτισμένην;

Ἐν τῶν μεγάλων ἐλαττωμάτων τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος τοῦ καθιερωθέντος ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1832, — καὶ πάντες σήμερον ὁμολογοῦσι τοῦτο, — ἦν ἡ ἐνότητος ἔλλειψις. Ἦν συνεββαχμένον, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, ἐκ κομματιῶν καὶ ῥακῶν. Τὰ στοιχεῖα τῆς ψήφου ἦσαν ἀπαύστως διάφορα ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς ἐξοχαῖς. Ἐν μὲν τοῖς boroughs οἱ ἐνοικιασταὶ οἱ ἀποτίοντες δέκα λίτρας στερλίνας ἐτήσιον μίσθωμα μιᾶς οἰκίας εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν· παρ' αὐτοὺς δὲ, ἐν ταῖς ἀρχαίαις κώμαις, εὐρισκας τάξιν freemen (ἀνθρώπων ἀποκτησάντων τὸ δημοτικὸν προνόμιον) ψηφίζόντων ἄνευ πληρώσεως τῶν αὐτῶν ὄρων. Ἀρχαιότερον τὸ προνόμιον τῆς bourgeoisie ἠγοράζετο ἀντὶ ὑπηρεσιῶν τινῶν, σήμερον δὲ μεταβιβάζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς κληρονομικῶς· ἐν τούτοις, διαφεύδοντες τὸν τίτλον αὐτῶν οἱ ἐλεύθεροι οὗτοι ἄνθρωποι, προσκολλῶνται προθύμως κατὰ τὰς ἐκλογὰς εἰς τὸν πλείονα διδόντα. Ὁ νόμος τοῦ 1832 ἐσεβάσθη πρὸς τούτοις ὑπὲρ τὸ δέον τὰς ἀρχαίας τιμαριωτικὰς περιφερείας, ἀντὶ νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς σημαντικότητος τῶν κωμῶν ἐν τῇ διαχωράξει τῶν ἐκλογικῶν μητρώων. Ἰπῆρχον λοιπὸν μέχρι τοῦ 1865 χῶραι ἐν αἷς ἡ ψήφος εὐρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας δικαιοσύνης ἢ τριακοσίων ἀνθρώ-

πων γνωστῶν, οἵτινες μόνον ὄριζον τὰ ἀριθμητικὰ ψηφία ὑποψηφιότητος τινος, μόνον ἀναλαμβάνοντες κατόπιν καὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν μηδέν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς μεγάλαις πόλεσι δημοσιότης ἀπεριόριστος, τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ ἡ ἀναφανδὸν διαπάλη τῶν φατριῶν οὐδένα διτταχμὸν καταλείπουσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐκλογέων· ἀλλὰ τίς ἐλπίζει πάντοτε τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς πέντε ἢ ἕξ χιλιάδας κατοίκων περιχεύσαις κωμοπόλεσιν; Ἐκεῖ, ὁ περιορισμένος κύκλος τῶν προσωπικῶν ἐπιβροῶν, ἡ ἐξάρτησις τῶν ἀγροληπτῶν ἀπὸ τῶν κυρίων τῆς γῆς (landlords) καὶ ἡ γοητεία ἢ ἀσκει πνυταχοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ gentry (τάξις συνεχομένη ἐνθεν μὲν τοῖς εὐγενέσιν ἐνθεν δὲ τοῖς μεσοταξίταις [bourgeoisie]), συντέτινον πάντα ὁμοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἀμύρωσιν τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς. Καθ' ὅσον ἡ γνώμη ἤττον ἀνεμυγνύετο εἰς τὴν πάλιν, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον οἱ ἐκλογεῖς προσηλοῦντο εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν· μέγα ἀριστοκρατικὸν ὄνομα, ἄμαζα τέθριππος δύο ταχυδρόμους προηγουμένους ἔχουσα, ἡ προστασία ladies τινῶν (*) ἀπολαουσοῶν σεβασμοῦ διὰ τὰς ἀγαθοεργίας, ἤρκουν ἐνίοτε πρὸς ἐπιτυχίαν ὑποψηφίου τινός. Ἄν δ' ἐκ τῶν κωμῶν ἐλθωμεν εἰς τὰς κομητείας, τὸ τῆς ψηφοφορίας σύστημα ἦν ἐτι περιπλοκώτερον· ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἐπιμονὴ ἐπὶ τῶν ἐλαττωμάτων παρακμάσαντος ἐκλογικοῦ μηχανισμοῦ;

Τὰς περὶ τῶν ψήφων ἐλπίδας οἱ μὲν φιλελεύθεροι ἀνατιθεῖσι κυρίως εἰς τὰς πόλεις, ἡ δὲ ἐναντία μερὶς ἐν γένει εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἄρα γε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν κωκῶς ἐν Γαλλίᾳ γινωσκόμενον χαρακτῆρα τῶν δύο τούτων πολιτικῶν ἀποχωρήσεων; Ὁ παλαιὸς Τόρυς, ἔστω γνωστὸν, κατέστη τὴν σήμερον σπικνωτάτος ἐν Ἀγγλίᾳ. Μακρὰν ἀπέχω τοῦ νὰ διαβεβαιώσω ὅτι δὲν ἀπαντᾶται εἰσέτι ἐν παλαιῷ τινι πύργῳ ἢ ὑπὸ τὴν σκιάν ἐρειπυμένου τινός πρεσβυτερίου· ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε εἶδον αὐτὸν, καὶ πάντα πείθουσιν ὅτι ἐκλείπει ἡμέρᾳ πῆ ἡμέρᾳ. Διάδοχος δ' αὐτοῦ ἐγένετο ὁ συντηρητικὸς, ὅστις, ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος, ἰσολογίζει καθ' ἡμέραν τὰς ἀναγκαῖας ἕνεκα τῶν καιρῶν, τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοινῆς γνώμης σπαραχωρήσεις πρὸς ὅσα δύναται εἶτι νὰ τηρήσῃ ἐκ τῶν εἰς τὴν γέννησιν καὶ τὴν περιουσίαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐθίμων παραχωρηθέντων προνομίων. Ἐξ ἔσου, πλέον ἴσως τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, ἀγαπᾷ τὴν ἀλώδητον διατήρησιν τῆς παρακαταθήκης τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν. Οὐδόλως πτοεῖται πρὸς τὰς προόδους τῆς παιδείσεως, διότι ὑπὸ τῆς πείρας ἐπέστη ὅτι οἱ κινδυνωδέστατοι ἐχθροὶ τῆς ἡσυχίας κράτους ἐλευθέρου ἦσαν αἱ ἀμαθεῖς κλάσεις. Ἀφειδεῖ λοιπὸν

τῆς δαπάνης ὁσάκις πρόκειται νὰ ἰδρῶσῃ σχολεῖα, ἐλπίζων οὕτω νὰ προσηλώσῃ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας εἰς τὴν βίβλον καὶ εἰς τὸ ἀγγλικὸν σύνταγμα, ὡς ὑπ' αὐτοῦ ἐννοεῖται. Μεταξὺ τῆς δημοκρατικῆς προόδου τοῦτο μόνον, λέγει, ἐμβάλλει αὐτὸν εἰς ἀνψυχίαν, ἡ σκιά τῶν κινδύνων οὗς διατρέχει ἡ ἐλευθερία. Ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ ὁ ἄγγλος συντηρητικὸς ἤθελε βεβαίως ἐκληθῆ ὡς ἐπικνωστάτης· ἀρνεῖται πᾶν ὄπλον κατὰ τοῦ τύπου καὶ τοῦ δικαιοῦματος τοῦ συνέρχεσθαι· οὐδὲ κἂν ν' ἀκούσῃ θέλει περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς προσωπικῆς κυβερνήσεως, διότι, καὶ τοι θερμῶς ὑπερασπίζων τὰ ἀρχαῖα βρετανικὰ αὐτοῦ προνόμια, κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἤθελε πεισθῆ νὰ θέσῃ αὐτὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἄλλου. Ἰπέρηφρονος δι' ἡν χεῖρὶ ἐν τῷ τόπῳ ὑπόληψιν, παρὰ τῶν ἰδίων ὑπηρεσιῶν ζητεῖ τὴν τιμὴν καὶ ἐμπιστοσύνην τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, οὐδέποτε δὲ παρὰ τῶν εὐνοουμένων ὑπὸ τοῦ στέμματος. Αἱ ἄμισθοι λειτουργεῖαι ἀς τελεῖ ἐν τῇ κομητείᾳ αὐτοῦ οὐδόλως οὔτε ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου οὔτε ἀπὸ τοῦ κράτους ἐξαρτῶνται, καὶ ἐπομένως κατ' οὐδὲν στενοχωροῦσι τὴν συνείδησιν αὐτοῦ. Καὶ τοι ἔχει κυρίως ἀριστοκρατικὰς ἀρχάς, οἱ ἄπλοῖ καὶ οἰκείοι τρόποι αὐτοῦ τείνουσι συχνότατα πρὸς τὴν δημοτικότητα. Ἐν καθ' ἡμέραν σχέσει πρὸς ἀπάσας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ, ὃν προσπαθεῖ νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν διὰ δεσμῶν συμπαθείας καὶ συμπερόντων, μόνον ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἦναι ὠφέλιμος κυριαρχεῖ. Ἐνεκα τοῦ ἐκλεκτικοῦ συστήματος καὶ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἧς ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐπιθυμεῖ τὴν διατήρησιν, ἔχει ἀνάγκην τῶν ἰδίων ἐντολέων ὅσων καὶ οἱ ἐντολεῖς αὐτοῦ. Δι' ὃ οὐδέποτε ἀμελεῖ οὐδὲν παρὰπονον αὐτῶν. Συνελόντι δ' εἶπεν, ὁ πεφωτισμένος συντηρητικὸς μόνον ἐκ τινος μικρᾶς δυσπιστίας πρὸς τὴν πρόοδον διακρίνεται τοῦ φιλελευθέρου. Κατ' αὐτὸν, τὸ παλαιὸν ἀγγλικὸν σύνταγμα εἶναι τέλειον ὅσον καὶ ἡ ἐξαήμερος πλάσις καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀπομένει ἢ ν' ἀρκεσθῇ τις εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ. Μετὰ τρόμου βλέπει προχωροῦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τὴν κυβέρνησιν τοῦ πλῆθους. Ἄλλ' ὁσάκις ἡ περίστασις ἀπαιτεῖ θυσίαν, θυσιάζει εἰς τοὺς ἀρχηγούς τοῦ κόμματος τὰς ἰδίας ἀντιπαθείας, διότι γινώσκει κάλλιστα ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπέκουσιν εἰς πνεῦμα φρονήσεως καὶ ὅτι πολλάκις ὁ μόνος τρόπος ἀντιστάσεως εἰς τὴν τρικυμίαν εἶναι ἡ συστολὴ τῶν ἰστίων.

Ἐπιβροῇ δυσκολώτατα ἐκριζωθησομένη ἐν τοῖς ἀγγλικῶς ἀγροῖς εἶναι ἡ τῆς περιουσίας. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τελευταίου αἰῶνος, ὁ ἀριθμὸς τῶν κτηματιῶν περιορίσθη πολὺ ἐν ἀπάσῃ τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ. Τὸ μονοπώλιον τῆς γῆς, περιστελλόμενον καὶ συγκεντρούμενον εἰς χεῖρας ὀλίγων, τείνει, ὡς εὐλό-

(*) Εὐγενῶν κυρίων. Σ. Μ.

γως δύναται τις να φοβηθῆ, εἰς ὑπαγωγὴν τῶν ἀ-
χροτικῶν τάξεων ὑπὸ τινος πλουσίας καὶ κυρίας τῆς
γῆς οἰκογενείας. Ἐν Γαλλίᾳ νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη
τῶν πραγμάτων κατάστασις συνέχεται πρὸς αὐτὴν
τὴν οὐσίαν τῶν ἀγγλικῶν θεσμῶν καὶ τὴν ὑπ' αὐ-
τῶν καθιερωμένην κληρονομικὴν τάξιν· ἀλλ' εἶναι
τάχα ὀρθὴ ἡ πεποίθησις αὕτη; Τὸ τῆς πρωτοτο-
κίας δικαίωμα παρὰ τοῖς Ἄγγλοις μᾶλλον ἐπὶ τῆς
θελήσεως τῶν πλουσίων τάξεων ἢ ἐπὶ τοῦ νόμου
στηρίζεται. Ἰπάρχει, ὁμολογῶ, νομικὴ τις διάταξις
παράχωροῦσα εἰς τὸν πρωτότοκον τῆς οἰκογενείας
τὸ κτῆμα τοῦ πατρὸς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ·
ἀλλὰ τὸ νομοθέτημα τοῦτο, νορμανδικῆς καταγω-
γῆς, εἰσαχθὲν ἐν Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ ὑπὸ Γουλιέλ-
μου τοῦ Κατακτητοῦ, πάντες δύναται ἔργῳ νὰ πε-
ριγράψωσι. Δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν καταπιστευτικῶν
προικοδοτήσεων (*majorats*) αἵτινες ἀληθῶς ἐξίρει-
σιν ἀποτελοῦσιν συνήθως ὅμως ἕκαστος εἶναι ἐλεύ-
θερος νὰ διανεμῆ τὰ ἴδια ἀγαθὰ κατὰ βούλησιν με-
ταξὺ τῶν ἰδίων τέκνων, ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας ἢ
γένους· ἀρκεῖ δὲ πρὸς τοῦτο νὰ συντάξῃ διαθήκην.
Οὕτω διὰ τινῶν γραμμῶν μόνον πᾶς τις δύναται νὰ
ὑπεκφύγῃ τὸν νόμον ἐφ' οὗ στηρίζεται, ὡς ἐπὶ ἀρ-
χαίας βάσεως, τὸ κολοσσαῖον οἰκοδόμημα τῆς ἀγ-
γλικῆς ἱεραρχίας. Καὶ ὁμολογῶ μὲν ὅτι σπανίως με-
γάλοι κτηματῖαι καταφεύγουσιν εἰς τοιαύτην ἰδιω-
τικὴν πράξιν ὅπως διαίρεσιν τὴν περιουσίαν αὐτῶν,
ἀλλὰ τέλος δύναται νὰ πράξῃσι τοῦτο, καὶ, τούτου
οὕτως ἔχοντος, τί πταίουσιν οἱ θεσμοί; Τὰ ἦθη, τὰ
ἔθιμα καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν κυριευουσῶν τάξεων ἐνέ-
χονται ἐνώπιον τοῦ μεμφομένου τὸ ἔθιμον τοῦ τῆς
πρωτοτοκίας δικαίωματος. Ἄλλως τε δὲ μωρὸν εἶ-
ναι τὸ νὰ πιστεύῃ τις ὅτι ἡ ἐπιρροὴ αὕτη τῆς πε-
ριουσίας φέρεται κατὰ τὰς ἐκλογὰς ὀλόκληρος ἐπὶ
τὸ αὐτό. Καὶ μὲν ὁ *Carlton club* (*) μεταξὺ τῶν
κτηματιῶν καὶ τῆς ἐνεργητικῆς ἰσχύος αὐτῶν στρα-
τολογεῖ τὰς ἰδίας δυνάμεις· ἀλλ' ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπαντᾷς
τῆδε κάκεῖσε φιλελευθέρους οὐχ ἥττον πλουσίους ἢ οἱ
πλουσιώτατοι τῶν συντηρητικῶν. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ
δὲ συγκαλοῦσι τοὺς ἀγρολήπτας αὐτῶν, δίδουσι παν-
ταχοῦ τὸ σύνθημα καὶ μεταχειρίζονται ἐλευθέρως τοὺς
ἀνεχομένους ὑπὸ τοῦ νόμου τρόπους ψηφοθηρίας.

Ἐπέρχεται τέλος ἡ μεγάλη ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν
(*nomination day*). Παράπηγμα ἐκ ζύλου ἐστεγα-
σμένον ἐγείρεται ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τοῦ Βασι-
λείου, καὶ μάλιστα ἐν πολλαῖς θέσεσι ἐκάστης με-
γάλης πόλεως· καλεῖται δὲ *husting* (**). Οὐδέποτε

(*) Σύλλογος τῶν τῶρων καὶ ἐκ τῶν μεγάλων κέντρων ὄθεν
ἐπιβλέπεται τὰ τῆς πάλης. Ἐναντία διεύθυνσις ἐξέρχεται τοῦ
Reform club, στρατοπέδου τῶν φιλελευθέρων.

(**) Ἡ λέξις αὕτη, γραφομένη ἄλλοτε *hus-thing*, εἰσῆχθη εἰς
Ἀγγλίαν ὑπὸ τῶν βορείων, καθ' ὧν τὴν γλῶσσαν *hus* ἐσήμεινε
εἰκίαν (*house*) καὶ *thing* συνέλευσιν δικαστικὴν ἢ βουλευτικὴν.

ταπεινότεραι σανίδες ἐχρησίμευσαν ὡς ἀναβάθρα
πρὸς ὑψηλότεραν λειτουργίαν. Ὁ λειτουργὸς περὶ οὗ
εἶπομεν ἤδη, ὁ *returning officer*, ὑπισχεῖται ἐ-
νώπιον πάντων καὶ μεθ' ὅρκου ὅτι θέλει ἐκπληρώσει
εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Τοῦτου γενομέ-
νου, οἱ ὑποψήφιοι προσάγονται εὐθὺς ὑπὸ τινος φί-
λου καὶ *συνοδεύονται* ὑφ' ἑτέρου. Ἄνωθεν τοῦ ἐξώ-
στου ἀποτείνουσι διαδοχικῶς τὸν λόγον εἰς τοὺς ἐκ-
λογεῖς, ἐκτιθέντες τὰς γνώμας καὶ ἀναπτύσσοντες
τὰ πρὸς τὴν ἀντιπροσωπεῖαν δικαίωματα αὐτῶν. Ὁ
δὲ τρόπος μεθ' οὗ ἕκαστος γίνεται δεκτὸς ἐξαρτᾶται
ἐντελῶς ἀπὸ τῆς εὐμενείας ἢ τῆς δυσμενείας τοῦ ὑ-
παιθρίου ἀκροατηρίου. Οὗτος προσβάλλεται εὐθὺς ἐξ
ἀρχῆς ὑπὸ θυέλλης συριγμῶν, φωνῶν καὶ σαρκασμῶν,
ἐν ᾧ ἐκεῖνος καλύπτεται ἐξ ἐναντίας ὑπὸ χειροκρο-
τημάτων. Ἐν γένει ὅμως τὸ *pluck*, εἶδος θάρρους
ὄλως ἀγγλικῆς μὴ πτοουμένου μήτε ὑπὸ τῆς τρι-
κυμίας μήτε ὑπὸ τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἔρχεται
εἰς βοήθειαν αὐτῶν· διὸ καὶ ὅπως δῆποτε κατορθοῦσι
νὰ ἀκουσθῶσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπὸ τοῦ πλή-
θους. Ὁμιλῶ βεβαίως περὶ τῶν περιστάσεων καθ' αἶ-
ψήν ἢ κοινὴ γνώμη εἶναι διηρημένη· ἐκεῖ ὅμως ἐνθα αἱ
γνώμαι τυγχάνουσι σχεδὸν ὁμόφωνοι, τὰ πράγματα
εἶναι πολὺ ἀπλούστερα. Ἄν μὲν οὐδεὶς ἀντίπαλος ὑ-
πάρχῃ, ἢ, ἐν ἄλλοις λόγοις, ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπο-
ψηφίων δὲν ὑπερβαίῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν
οὗς οἱ ἐκλογεῖς δικαιοῦνται ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὸ
κοινοβούλιον, ἐκεῖνος ἢ ἐκεῖνοι οἵτινες ἀνεκηρύχθησαν
θεωροῦνται ἀληθῶς πάραυτα ἐκλεγμένοι, ἀλλὰ
τοιαύτη ἐκλογή εἰς ὀλιγίστους ἐκλογικὸς κύκλους
γίνεται, ἐνθα ἡ ἑτέρα τῶν δύο φατριῶν παραιτεῖ-
ται ἐντελῶς τῆς πάλης. Ὅπως δὲ τοῦτο γείνη
πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σπάνιός τις πολιτικὸς ἀνὴρ οὕτι-
νος αἱ ὑπηρεσίαι ἢ τοῦλάχιστον ἢ ἐπιτόπιος ἐπιρροὴ
ἀποκρούει πᾶσαν ἀντίδρασιν. Συνήθως δὲ, ἥτοι ὅταν
δύο ὑποψήφιοι διαφόρων ἀρχῶν διαφιλονεικῶσι τὰς
ψήφους, ὁ *returning officer* προσκαλεῖ τοὺς παρόν-
τας πολίτας νὰ ὑψώσωσι τὴν χεῖρα. Τὸ ἔθιμον τοῦτο,
ἂν πρέπη τις νὰ πεισθῇ ὑπὸ τινῶν διδομένων, φέρει
τὰ ἔχρη καίρου καθ' ὅν πάντες ἐν Ἀγγλίᾳ ἐδικαιοῦντο
νὰ ἐρωτηθῶσιν ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων.
Διότι ἐνταῦθα ψηφοφορεῖ ὁ τυχὼν· πόσοι μεταξὺ
τῶν ὑψούντων τὴν χεῖρα δὲν εἶναι ἐκλογεῖς κατὰ
τὸν νόμον! Συμβαίνει πολλάκις ὥστε ἡ πλατεῖα ἐφ'
ἧς ἐγείρεται τὸ παράπηγμα καταλαμβάνεται ἐνω-
ρὶς ὑπὸ ξένων, περιέργων ἢ καὶ ἀνθρώπων μισθωτῶν.
Οὐχ ἥττον ὅμως ὁ *returning officer* ἀνακηρύττει
γεγωνυῖα τῆ φωνῆ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀμφιβόλου
ταύτης δοκιμασίας· ἀλλ' ὁ ἀντίπαλος, ὅστις δὲν ἐπι-
θυμεῖ νὰ ὑποκύβῃ εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν, δικαιοῦ-
ται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐν ἀνοικτῇ βίβλῳ ψηφοφορίαν,
poll. Διὰ μόνου τοῦ τρόπου τούτου ἀριθμοῦνται αἱ

ληθῶς αἱ δυνάμεις ἐκάστης μερίδος, καὶ βλέπει τις
πολλάκις ὅτι ὑποψήφιος νικῆσει κατὰ τὴν χειροτο-
νίαν *show of hands*, τυγχάνει κατόπιν τῆς πλειο-
ψηφίας. Πάντες λοιπὸν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιού-
σης ἀναμένουσιν ἀνυπομόνως.

Ἡ ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας (*polling day*) ἀναγγέ-
λεται ἀπὸ πρωῒας ἐν ταῖς πόλεσι διὰ μεγάλης συγ-
κινήσεως. Ἐν τοῖς ἔθνεσι ὑπάρχουσι πολλάκις πλειο-
ψηφία ἀγνοοῦσαι αὐτὰς ἐαυτάς· ὅπως ἀποκτήσῃ τις
αὐτάς ἀνάγκη νὰ κινήσῃ πᾶν τὸ πλήθος· ὅθεν οἱ Ἄγ-
γλοι, καὶ τοὶ φειδωλοὶ ἐν γένει περὶ τὰς ἐξωτερικὰς
ἐκδηλώσεις, οὐδὲν ἡμέλησαν ὅπως προσδώσῃ ταῖς
ἐκλογαῖς αὐτῶν θεατρικὸν χαρακτῆρα. Τὰ *caes* (*),
οἱ ταινοστόλιστοι ἵπποι, αἱ κεκαλυμμένοι ὑπὸ εἰ-
δοποιήσεων οἰκίαι, πάντα χρωματίζονται πολιτικὸν
χρῶμα καὶ ἀνατέλλοντι τῷ ἡλίῳ. Συνήθεια ὑπάρ-
χει ὥστε ἀμφοτέρω τὰ κόμματα ἐφ' ἀμάξης νὰ
προσάγωσι τοὺς ψηφοφόρους εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκ-
λογῆς, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ μεγάλην δαπάνην, μά-
λιστα ἐν τοῖς ἀγροῖς· ἀλλ' ὁ νόμος τοῦ 1832 δὲν
ἐθεώρησε τὴν ἄμισθον μεταφορὰν τῶν ἐκλογέων ὡς
πράξιν δωροδοκίας βαρύνουσαν τὸν δαπανῶντα. Μοὶ
ἀνέφερον ἐσχάτως περιοχὴν τινὰ τοῦ Λονδίνου ἐνθα
οἱ ἐργάται, κεκτημένοι τὴν ἐκλογικὴν ἐλευθερίαν
(*electoral franchise*), καὶ τοὶ ἐνθουσιωδῶς ὑποστη-
ρίζοντες τὸν ὑποψήφιον αὐτῶν καὶ ἀφιλοκερδέστατα
ψηφίζοντες ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀπήτησαν ὅμως ἐπιμόνως
τὸ προνόμιον νὰ ἐποχηθῶσι δαπάνῃ αὐτοῦ. Φαντά-
σθητι ὅποιον πλήθος ὀχημάτων καθαμαξέσει τὴν
ἡμέραν ταύτην τὰς ὁδοὺς τῶν μεγάλων πόλεων. Ὁ
cabman (ἀμαξηλάτης), ἐνδεδυμένος στολὴν τῆς
δείνα ἢ δεινα μερίδος καὶ παροτρύνων τοὺς ἵππους,
μετέχει οὕτω τῆς πάλης καὶ βρενθύεται ἐνίοτε ὡς
ἢ ἐν τῷ μύθῳ ἐποχουμένη μύια. Τὰ μεγάλα θεά-
ματα συγκροτοῦνται πολλάκις ἐξ ἐλαχίστων πραγ-
μάτων· ἐνθυμοῦμαι π. χ. ὅτι εἶδον ἐν Οὐόλουιχ
πτωχὴν γυναῖκα φανταζομένην ἀναμφιβόλως ὅτι
συνετέλει πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς φιλελευθέρως
μερίδος σείουσα ἔξω τοῦ παραθύρου ταινίαν κυανῆν
ἐπὶ τῆς ἄκρας ράβδου. Ἰπὲρ χιλίας λεπτομερείας
παιδαριῶδες ἐπανθεῖ τοῦλάχιστον ἡ ψυχὴ ἐλευθέ-
ρου λαοῦ· ὅποια κινήσις, ὅποια ζωὴ! ἐν τῷ ἀέρι
ἀκούεις τὴν συγκρότησιν τῆς ἐθνικῆς θελήσεως!..
Τί γίνεται ἐν τούτοις περὶ τὰ *hustings*;

Γραφεῖς κατέχοντες τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῆς ξυ-
λίνης οἰκίας καὶ ἐπὶ τούτῳ διορισθέντες ὑπὸ τοῦ
returning-officer ἐνεργοῦσιν οὕτως εἰπεῖν ὡς ἐν-
τολοδόχοι αὐτοῦ. Ἐνώπιον αὐτῶν προσέρχονται ὁ
εἰς μετὰ τὸν ἄλλον οἱ ἐκλογεῖς, διαρκούσης τῆς ἡ-
μέρας· ἕκαστος δηλοῖ γεγωνυῖα τῆ φωνῆ τὸ ὄνομα

(*) Ἀμάξια. Σ. τ. Μ.

τοῦ ὑποψηφίου ὑπὲρ οὗ ψηφίζει καὶ ἡ ψῆφος αὐτοῦ
καταγράφεται παρευθὺς ἐν βιβλίῳ καλουμένῳ *poll-
book*. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῶν ἐδρῶν τοῦ παραπήγματος
κάθηνται κεχωρισμένοι εἰς δύο συστήματα φιλελεύ-
θεροι καὶ συντηρητικοί, οὗτοι ἢ ἐκεῖνοι εὐχαριστοῦσι
τὸν ἐκλογέα διὰ τὴν συνδρομὴν ἣν παρέσχεν εἰς τὸ
κόμμα (*thank you*)· ἀλλ' ἐν τῷ πλήθει μάλιστα
ρήγγυνται φωναὶ ἐνθουσιώδεις ἢ ψιθυρισμοί. Τὸ ἐν-
διαφέρον αὐξάνει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν καὶ ὁ
μᾶλλον ἢ ἥττον πυκνὸς κύκλος τῶν περὶ τὰ *hus-
tings* συνωθουμένων περιέργων ἀκολουθεῖ, διαφόρως
συγκινούμενος, εἰς τὰς περιπετείας τῆς πάλης. Ὅπό-
σον φοβερὰ ζήτω ὁσάκις φθάνει ἄμαξα, ὅταν μά-
λιστα ἐκ τοῦ χρώματος τῶν ταινιῶν ἀναγνωρισθῇ
μακρόθεν τὸ πολιτικὸν χρῶμα τῶν ἐν αὐτῇ! Ἀλλ' ἡ
ἀγγλικὴ αὕτη συνήθεια τῆς φανερῆς ἐκθέσεως ἐκά-
στης γνώμης δὲν ἐκφοβεῖ ἀνθρώπους τινάς; Ἀλλαχοῦ
ἢ πρωτίστη ἀνησυχία οὐ ἐκλογέως ψηφίζοντος ἐν
ἀνοικτῷ βιβλίῳ ἤθελεν εἶναι ἀναμφιβόλως μήπως
δυσαρεστήσῃ τῇ κυβερνήσει, μήπως, κατὰ τὸ δὴ λε-
γόμενον, στιγματισθῇ· ἀλλ' ἀδεῶς βεβαιῶ ὅτι οὐδέ-
ποτε τοιαύτη μέριμνα εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν τῶν
Ἄγγλων. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ὑπάρχουσι ψῆφοι φατρια-
στικαὶ καὶ πᾶσα γνώμη εὐθαρσῶς δύναται νὰ προσ-
έλθῃ εἰς τὴν πάλην. Ὅθεν οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν
μυστικὴν ψηφοφορίαν (*ballot*) ἐπὶ ὅλως ἀλλοίας τά-
ξεως σκέψεων στηρίζονται. Οὐδόλως φοβοῦνται τὴν
ἐπίδρασιν τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ, κατ' αὐτοὺς, ἡ μυστικὴ
ψῆφος ἤθελεν εἶναι ἐνταυτῷ προσωπεῖον καὶ προ-
στασία εἰς τινὰς δειλὰς ἢ μισθωτὰς συνειδήσεις, αἵ-
τινες, ὡς ἔχουσι νῦν τὰ τῆς ἐκλογῆς, ὑπέκουσι
συχρότατα εἰς τὴν πίεσιν τῶν ὕλικῶν συμφερόντων.
Οἱ ἐργάται ἐν ταῖς πόλεσι, οἱ ἀγρολήπται μάλιστα
ἐν τοῖς ἀγροῖς, δύναται τῷ ὄντι νὰ φοβηθῶσι δυσ-
μένειαν τινὰ παρὰ τῶν κυρίων αὐτῶν, ἂν ψηφίσωσι
κατὰ τοῦ ὑποψηφίου τῶν χρημάτων ἢ τῶν κτημά-
των. Πλὴν τούτου δὲ, πολλάκις συμβαίνει ὥστε ἐν
μικροῖς τόποις ἀριθμὸς τις ἐμπόρων ἀπέχουσι τῶν ἐκ-
λογῶν ἵνα μὴ δυσαρεστήσωσι τῇ πελατεῖᾳ αὐτῶν διὰ
τῆς ὑψώσεως χρώματός τινος. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις
δὲν τολμᾷ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ψῆφον αὐτοῦ εἶναι
ἀρὰ γε ἄξιός νὰ ψηφοφορῇ καὶ ἐπιτρέπεται πίστις
εἰς τὴν εὐθύτητα αὐτοῦ; Πολλοὶ Ἄγγλοι ἀποκρί-
νονται ἀρνητικῶς, καὶ τὸ *ballot* ἀπαντᾷ ἐχθροῦς
καὶ μεταξὺ τῶν μᾶλλον φιλελευθέρων. Κατ' αὐτοὺς
ἡ εἰσαγωγή τοιαύτης ψηφοφορίας ἤθελε συντελέσει
εἰς ἐξαχρείωσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, διότι ἀεί-
ποτε ὁ ἀγαθὸς Βρεττανὸς ἐθεώρησε τιμὴν νὰ προ-
σθεύῃ ἀπροκαλύπτως τὴν ἰδίαν γνώμην. Καὶ ὑπάρ-
χουσι μὲν ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς πανταχοῦ, ἀνθρωποὶ ἐκ συ-
στήματος ξένοι πρὸς τὰ τοῦ τύπου αὐτῶν· ἀλλ' ἡ
πολιτικὴ ἀδιαφορία, μακρὰν ἀπέχουσα τοῦ νὰ εἶ-

νοῦται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, θεωρεῖται ἐξ ἐναντίας ὡς ποταπὴ ἀδυναμία. Περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν ἄνευ γνώμης προθύμως λέγουσιν ὅτι ἄλλοτε ὁ Δάντης περὶ τῶν οὐδετέρων ἀγγέλων· «ὄντα ἄνευ ἀτιμίας ἄμα καὶ ἄνευ δόξης, ἀλλ' ὧν ὁ βίος τοσοῦτον ποταπός, ὥστε ἔλλειπουν λέξεις πρὸς ὄρισμόν αὐτοῦ.»

Αἱ πρόοδοι τῆς ψηφοφορίας ἀναγγέλλονται καθ' ὥραν ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τῆς πόλεως δι' ἀγγελίων κολλημένων εἰς τὰς θύρας τῶν συλλόγων, τῶν public-houses καὶ τῶν ἄλλων καταστημάτων ἅτινα ζωηρῶς ἐνδιαφέρονται εἰς τὴν πάλιν. Περιέργος δὲ ἰδίως ἡ θέα τῶν μεταξὺ τῶν ἐκλογικῶν ἐπιτροπῶν συμβαινόντων. Ἀπαύστως ἔρχονται ἀγγελιαφόροι ἐθελονταὶ φέροντές τι καινότερον. Ὅσάκις τὰ πάντα βαίνουσι καλῶς, χαρὰ θορυβώδης ἐκρήγνυται πάραυτα μεταξὺ τῶν παρεστώτων· ἂν δ' ἀπ' ἐναντίας ὁ ἐναντίος ὑποψήφιος προοδεύῃ κατὰ τινὰς ψήφους, βαθεῖα σιγὴ ἐκτείνεται ὡς νέφος ἐπὶ τῆς αἰθούσης. Ζηλωταὶ τινες ὀπαδοὶ μένουσιν οὕτω δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν ἀνησυχῶ προσδοκίᾳ, ὅτε μὲν ἔρθοι, ὅτε δὲ καθήμενοι καὶ ἐπὶ ποδὸς λιτὴν τροφὴν λαμβάνοντες. Ἡ δὲ ἐπάλληλος διαδοχὴ χαρᾶς καὶ λύπης, φόβου καὶ ἐλπίδος ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς περατώσεως τοῦ poll. Πάντα τὰ βλέμματα προσβλέπουσιν ἀπὸ τινος ἀσκαρδαμυκτεῖ ἐπὶ τῶν δεκτῶν τοῦ ὥρολογίου, ὅτε ἀπόστολός τις φέροι τὸ ὀριστικὸν τῆς ἡμέρας δελτίον. Κύνες ἐν γένει δὲν εἶναι δεκτοὶ εἰς τὰς συναθροίσεις ταύτας· ἀγνοῶ ὅμως κατὰ τίναν τύχην εὐρίσκειτο εἰς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἐκλογικῆς ἐπιτροπῆς ἢ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχω, καὶ τὸ ζῶον, παροτρυνθὲν βεβίως ἐξ ὅσων ἔβλεπε καὶ ἤκουεν, ἀνέμιξεν ὑλακὰς ἀγαλλιᾶσεως εἰς τὰς μεγάλας κραυγὰς αἵτινες ἐπευφήμουν τὸν θρίαμβον τοῦ ἀγαπητοῦ ὑποψηφίου. Πόσῳ δὲ διάφορα πράγματα συμβαίνουσι μεταξὺ τῶν συναθροίσεων αἵτινες ἀκούουσιν ἀποτελέσματα ὀριστικῶς ἐναντίον τῶν ἰδίων εὐχῶν! Ἡ αἰθούσα κενοῦται μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ἡ ἤττηθεῖσα μερὶς παραιτεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ αὐτῆς τῆς καταγραφῆς τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἐναντιῶν. Ὄθεν κατάλογος ἀπεραΐωτος κρεμάμενος παρὰ τὴν εἴσοδον συλλόγου τινός ἢ ἐπιτροπῆς σημαίνει εἰς τὸν γινώσκοντα τὰ ἀγγλικά ἤθη ὁμολογίαν ἤττης.

Ἐν δὲ ταῖς μικραῖς πόλεσι, τὸ ἐσπέρας διακρίνεις τὰ ἀποτελέσματα τῆς πάλης ἐκ τῆς ὕψους τῶν καπηλείων ἢ public-houses. Τὰ μὲν, κατηφῆ καὶ σκοτεινὰ, πενήθορον οὕτως εἶπεν διὰ τὰ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπαστράπτοντα ὑπὸ φωτὸς καὶ χαρᾶς, ἐορτάζουσι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τὸν θρίαμβον τοῦ κόμματος ὅπερ ἐννηγαλίστησαν. Ἄλλαι πάλιν κῶμαι διὰ σημείων ἔτι θορυβωδεστέρων ἐκδηλοῦσι τὸν θρίαμβον τῆς κυριεύσεως γνώμης· οἱ κώδωνες ἤχοῦσι,

στίφη ἐργατῶν διατρέχουσι τὰς ὁδοὺς φουσῶντα χάλκινα ὄργανα καὶ οἱ κάτοικοι διασκεδάζονται εἰς τὰς πλατεῖας καὶ τοὺς περιπάτους ἔχοντες ἦθος ἐορτάσιμον. Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐπανέρχεται ἡ γαλήνη. Δὲν συνέβαινε ὅμως οὕτω πάντοτε, καὶ μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς ἀφειθεῖσα ἐλευθερία ἔσβασεν ἐν Ἀγγλίᾳ τὰς ἐκδικήσεις τῶν ἀποτυχόντων. Ἐν τῇ δίκῃ τῇ ἐν πληρεῖ μεσημβρίᾳ διεξαχθείσῃ, ἧς πάντες μετέσχον, ὁ τόπος ἡ μάλλον τὸ σύνολον τῶν ψηφοφόρων ὑπῆρξε δικαστής. Οἱ δὲ μηδὲν εὐχαριστούμενοι ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ poll ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ κατακρίνωσι τὸν ἐκλογικὸν νόμον, τὴν πίεσιν τῶν ἀριστοκρατικῶν ἐπιβρῶν, ἴσως μάλιστα, ἐνίοτε, ἀνόμους ἐνεργείας· ἀλλ' εἰς οὐδενὸς τὸν νοῦν καταβαίνει ἡ ἰδέα νὰ κατηγορήσῃ τὴν κυβέρνησιν. Ποίαν, λόγου χάριν, σχέσιν ἢ ἐπιτυχίαν τῆς δεῖνα ἢ δεῖνα μερίδος ἤθελεν ἔχει πρὸς τὴν βεβίωσαν; Ξένη εἰς τὴν πάλιν, οὕτε ὑπέδειξε, οὕτε, οὐδὲ κἂν ἐμμέσως, πύνησε οὐδεμίαν ὑποψηφιότητα. Διὰ τίνος δὲ τρόπου πάλιν τὸ ὑπουργεῖον δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς θελήσεως τοῦ τόπου; Διὰ τῆς εὐγλωττίας, τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἰδίων φίλων, τῆς συνδρομῆς τῶν συμπερόντων ἅτινα ἀντιπροσωπεύει, ἐν ἐνὶ λόγῳ διὰ τῶν ὄπλων ἅτινα οἱ ἀντιπολιτευόμενοι μεταχειρίζονται κατ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων ἐπιτυχίας.

Οἱ ἐκλογεῖς ἀπεφάσισαν· τὸ νέον κοινοβούλιον συνέρχεται μετὰ μηνῶν τινῶν διάλειμμα· τὸ δὲ ἔθνος θέλει κρίνει αὐτό.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

II ΠΕΤΡΑΙΑ ΑΡΑΒΙΑ. (*)

Ἡ πρὸς μεσημβρίαν τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς Γάζης ἀφ' ἑτέρου μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης χώρα ἐκαλεῖτο ἄλλοτε Ἰδουμαία, Nabataea, καὶ βραδύτερον Πेत्रαία Αραβία, ἧς τὰ μεσημβρινώτερα μέρη, ὡς ἐκ τοῦ ἐνταῦθα ἐπικρατοῦντος συμπλέγματος τῶν ὀρέων Σινᾶ, ὀνομάζουσιν οἱ νεώτεροι Γεωγράφοι Σιναιτικὴν Χερσόνησον. Τὴν ἰδιόρρυθμον, μεγαλοπρεπῶς ἀγρίαν καὶ μοναδικὴν ἐν τῷ κόσμῳ ταύτην χώραν, ἧς ἀναντιρρήτως ἀποτελεῖ τὰ ἱερὰ καὶ σεβάσμιμα προπύλαια τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, κατώκησαν κατὰ καιροὺς πολλὰ καὶ διάφορα ἔθνη, οἷον Φοίνικες, Αἰγύπτιοι, Ἀμαλικιταί, Μαδιανῖται, Ἰδουμαῖοι, (οἱ Ἰδῶν), Ναβαταῖοι, Ἰσραηλιταὶ καὶ Ἕλληνες, καὶ κατέστησαν

(*) Ἐκ τοῦ νεωτάτου συγγράμματος τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις καθηγητοῦ Κ. Βενιαμίν Ἰωαννίδου, τοῦ ἐπιγραφομένου «Προσκυφῆ τᾶριον», οὗτινος ἀνάλυσιν θέλομεν δημοσιεῖσαι προσχωρῶς.

αὐτὴν μίαν τῶν κεντρικωτέρων ἐστιῶν τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος· ὁ δὲ χριστιανισμὸς τοσοῦτον πρώτως διεδόθη εἰς τὴν χώραν ταύτην, ὥστε, κατὰ τοὺς πρώτους ἔτι αὐτοῦ αἰῶνας, ἀπαντῶμεν ἐνταῦθα πλείονας τῶν δέκα ἐπισκοπῶν. Ἀλλὰ τὴν ἄλλοτε ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ζῶν καὶ κλλιέργειαν διεδέχθησαν σήμερον ἐρημία καὶ βαρβαρότης· ἀντὶ δὲ τῶν ἄλλοτε ἐνταῦθα πολυανθρώπων καὶ ἀκμαζουσῶν πόλεων ἀπαντῶμεν τῇ δεκάκεισε σκηνάς, ὑποκρυπτούσας ἀγρίας καὶ ληστρικές συμμορίας Βεδουίνων, οἵτινες ἀντὶ παρηγορίας εἰσι τὸ φρόνητρον τῶν περιηγητῶν.

Βάθη Μοῦσα (κοιλὰς τοῦ Μωῦσῆος).

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπεράντου σειρᾶς τῶν οὐρανομήκων καὶ πετρωδῶν ἐκείνων ὀρέων, ἔνθα πάλαι ποτὲ οἱ υἱοὶ Ἐδῶμ εἶχον τὰς κατοικίας αὐτῶν, καθ' ὅν καιρὸν ὁ περιηγητὴς, μετὰ τριακοντάωρον ἐπὶ δυσβάτου, αὐχμηροῦ καὶ πετρώδους ἐδάφους ὀδοπορίαν ἄρχεται νὰ σχηματίζῃ τὴν πεποιθήσιν ὅτι προσεγγίζει εἰς ἐπίγειον Ἄδην, εὐρίσκειται παρ' ἐλπίδα, ὡς δι' ὑπερφυσικῆς τινος ἐνεργείας, ἐν τῇ φυσικῶς τε καὶ τεχνητῶς ῥωμαντικωτέρᾳ ὄλῳ τῶν κοιλάδων τοῦ κόσμου, ἧτις ὀνομάζεται σήμερον ΒΑΔΗ ΜΟΥΣΑ. Τὸ πᾶσαν προσδοκίαν καὶ φαντασίαν ὑπερβαῖνον πανόραμα τῆς κοιλάδος ταύτης, ἧτις δικαίως δύναται νὰ ὀνομασθῇ πόλις ὀλόκληρος ἀριστουργημάτων τῆς γλυπτικῆς, καὶ ἐν ἧς ἅπαντα τὰ εἶδη τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀπὸ τῶν « τρυμαλιῶν τῶν πετρῶν μέχρι τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Περθενώου » ἀπαντῶνται, διεγείρει ἐντύπωσιν ἀνεκφραστον. Ἄν τὰ ἐν αὐτῇ ὀρώμενα δὲν ἐψηλαφῶντο διὰ τῶν χειρῶν, ὁ ἐκπληκτος περιηγητὴς, κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἀφίξεώς του στιγμᾶς, θὰ ἐνόμιζεν ἐξ ἅπαντος ἢ ὅτι τὰ ἐνώπιόν του ἀντικείμενα εἰσὶν ἀποτέλεσμα τοῦ λεγομένου ἀντικατοπτρισμοῦ, ἢ ὅτι εὐρίσκειται ἀπέναντι ὑπερφυσικοῦ παιγνίου, καθ' ὅσον μάλιστα, μέχρι τῆς εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην ἀφίξεώς του, τὰ ὅσα αὐτοῦ περιβοηθοῦνται πολλὰκις ὑπὸ τῆς λέξεως τζιν (δαυμόνιον), ἧτις ἀδιακόπως ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματος τῶν Βεδουίνων.

Ἰνα λάθῃ ὁ ἀναγνώστης ὅπως οὖν εὐκρινῆ ἰδέαν τοῦ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μωῦσῆος παριστανομένου θεάματος, ἃς φαντασθῇ μίαν πόλιν διπλασίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς ὁποίας τὰ τεῖχη σύγκεινται ἐξ ἀποτόμων καὶ ὑψηλῶν ἐκ πορφυρίτου λίθου ὀρέων. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει κυρίως μίαν καὶ μόνην εἴσοδον, ἧτις δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ μία κολοσσιαία χαράδρα, σχηματισθεῖσα βεβίως ἐξ ἡφαιστείου ἐνεργείας, καὶ ἔχουσα βάθος πλέον τῶν 4000 ποδῶν, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος διὰ τῆς εἰσόδου ταύτης ἔχει ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν τεῖχη μονόλιθα, τῶν ὁποίων τὰς ἀνω

ἄκρας μὲν δύναται νὰ ἴδῃ ἡ εἴσοδος αὕτη ἔχει ἔκτασιν 40 λεπτῶν τῆς ὥρας καὶ ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Ἀράβων *Ἐσ-Σικ*. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἐνταῦθα διασωθέντων ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων, ταῦτα, καὶ τοὶ κολοσσιαῖοι, εἰσι τὰ πλείεστα μονόλιθα, οἱ δὲ περιηγηταί, καὶ αὐτοὶ οἱ αὐστηρότατοι εἰς τὰς ἐκφράσεις των, ὁμοφώνως ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ ἐντύπωσις, ἢ ταῦτα προσενοῦσιν, ὑπερβαίνει πᾶσαν ἄλλην ἐντύπωσιν, προσενομένην ἐξ ἄλλων ἀλλαχῶ διασωθέντων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος· ἡ ἰδιόρρυθμος δὲ τέλος φαντασία τῶν Ἀράβων ἀποφαίνεται ὅτι τὴν πόλιν ταύτην οὐχὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ δαιμόνια ἠκοδόμησαν, ὅπως ἐν ταύτῃ κρῦψαι τοὺς θεσσαυροὺς των. Ἐκ τῶν ἀπεριγράπτων τούτων τοῦ Βάθη Μοῦσα μνημείων ἡμεῖς εἰς ὀλίγα μόνον θὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν μας.

Ἄμα εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, ἢ, ὡς εἶπομεν, ὀνομάζουσιν οἱ Ἀράβες *Ἐσ-Σικ*, κατὰ πρῶτον ἀπαντᾷ 4 μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα ἐπὶ λίθων λελαξευμένα, καὶ ἐπιστεφόμενα μὲ τέσσαρας ὑψηλὰς πυραμίδας· μικρὸν δὲ περαιτέρω προχωρήσας βλέπει ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του μίαν ἐκπληκτικὴν διὰ τὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ ὕψος μονόλιθον καμάραν, ἧτις συνενώνει ὡς γέφυρα τοὺς δύο τοίχους τῆς χαράδρας· ὑποκάτωθεν καὶ πέραν τῆς καμάρας ταύτης, ἐφ' ἱκανὸν διάστημα, ἐμφανίζονται ἄνευ διακοπῆς ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν κολοσσιαῖαι ἀψίδες, ἀνάγλυφα τεχνικώτατα, μεγαλοπρεπῆ μαυσωλεῖα, ὡραῖα μονόλιθα πεζοδρόμια καὶ ὄχαιοι λελαξευμένοι ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς χαράδρας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰσόδου ῥέει ῥύαξ δαψιλῆς καὶ διαυγέστατος, ὅστις, προχωρῶν εἰς τὰ ἐνδότερα, διαχωρίζει τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη, καὶ οὗτινος τὸ κύτος εἶναι ἐστρωμένον μὲ πλάκας. Τὴν εἴσοδον ταύτην ἡ ἀνθρωπίνη χεὶρ τοσοῦτον ἐλάμπρυνεν, ὥστε ἄλλην ῥωμαντικωτέραν καὶ ὡραιότεραν ὁ κόσμος δὲν ἔχει νὰ δεῖξῃ. Τὰ λαβυρινθώδη πέτρινα μορφώματα τοῦ Ἀδερσάχ καὶ τῆς Σαζωνικῆς Ἐλβετίας, μ' ὅλον τὸ ῥωμαντικὸν καὶ κολοσσιαῖον αὐτῶν, παραβαλλόμενα πρὸς ταύτην, εἰσι μικρὰ μόνον καὶ εὐτελῆ τῆς φύσεως ἀπομιμήματα. Μετὰ 40 λεπτῶν πορείαν διὰ μέσου τῶν ἀδιακόπως μεταβαλλομένων σκηνῶν τῆς εἰσόδου ταύτης, αὐτὴν ὁποῖαν ἡ μὲν φύσις καὶ ἡ τέχνη κατέστησαν μίαν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων διόδων, εἰς δὲ τὴν κόσμησιν αὐτῆς ὀλόκληρος λαὸς γλυπτῶν ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ἐργάσθη, καὶ ἐν ἧς τὰ πάντα εἰσὶν ἐκπληκτικὰ, μεγαλοπρεπῆ καὶ ὑψηλὰ, ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ περιηγητοῦ τὸ λαμπρὸν μέτωπον τοῦ περιφημοτέρου ἐν Βάθη Μοῦσᾳ ἀρχιτεκτονικοῦ ἄμα καὶ γλυπτικοῦ ἔργου, ὅπερ ὀνομάζουσιν οἱ Ἀράβες *Χάζρε Φαρ-ὄν* (θησαυροφυλάκιον τοῦ Φαραώ). Τὸ λαμπρότερον τοῦτο τῆς ὑψηλοῦ ἔργου,

τὸ ὁποῖον ἔχει μορφήν παλατίου, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀρχιτεκτονικὴ ὠραιότης, καὶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν καλλιτεχνῶν περιηγητῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῆ λεπτομερῶς, σύγκριται ἐξ ἐνός μόνου λίθου. Καὶ κατὰ πρώτην φοράν τὸ βλέμμα τοῦ εἰσερχομένου πίπτει εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ἀνωτέρου πατώματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγαλοπρεπῶς καὶ τεχνικῶς πεποικιλμένον μὲ κολώνας, ἀγάλματα, κολοσσιαία ἀνάγλυφα καὶ διάφορα ἄλλα ποικίματα, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων αἰωρεῖται ἐν ὑπερμέγεθες ἄγαλμα μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας. Ἡ ὡς διὰ μαγικῆς τινος δυνάμεως ἐμφάνισις τοῦ κολοσσιαίου τούτου ἀγάλματος, καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν αἱ ἐντυπώσεις τοῦ φοβεροῦ, τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ ἀγρίου, ἀεὶ ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ 40 λεπτῶν πορεία ἐντὸς χαράδρας 4000 ποδ. βαθείας, ἄρχονται, ὡς ἐκ τοῦ σκότους, νὰ ἐπενεργῶσι φοβερῶς, τοιαύτην ἐντύπωσιν προξενεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεατοῦ, ὥστε «μόνον ὁ τάφος δύναται νὰ ἐξαλειψῇ ταύτην» ἡ τοιαύτη δὲ διάταξις τοῦ οἰκοδομήματος δὲν εἶναι βεβαίως τυχαία, ἀλλ' ἐγένετο κατὰ πρόθεσιν τοῦ ἀρχιτέκτονος. Ἐκαστὸν βῆμα πρὸς τὰ ἐμπροσθεν ἀνοίγει νέας σκηνὰς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ περιηγητοῦ καὶ μετ' οὐ πολὺ εὐρίσκειται ἐπὶ μιᾶς φωτεινοτάτης πλατείας, ἐξ ἧς θεᾶται ὅλον τὸ μέτωπον τοῦ Χαζνέ, ὅστις ὡς παλάτιον νυμφῶν διαπρέπει μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐρεπίων, ὅλον ἀβλαβές καὶ ἀκέραιον, τὸ μόνον ἴσως ἀκέραιον διασωθὲν μνημεῖον τῆς ἀρχαιότητος· οὔτε τὰ ἐν Ἀθήναις, οὔτε τὰ ἐν Ρώμῃ, οὔτε τὰ ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου περισηθέντα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, λέγει ὁ ἀσθηρότατος Ροβινσὼν, προὔξενον αὐτῷ τοιαύτην ἐντύπωσιν, οἷον τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦτο τοῦ Φαραώ. » Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν καθαρότητα τῆς τέχνης, δὲν εἶναι ἀπληλαγμένον τῆς καλλιτεχνικῆς κριτικῆς, ἡ ποικιλία ὁμοῦ τῶν ἀντικειμένων, ἡ λεπτότης καὶ ἡ ἀκρίβεια τοῦ γλύπτου, ἡ κομψότης καὶ ἡ συμμετρία τῶν μὲ πολυεῖδη ποικίματα κεκοσμημένων μερῶν του, ἡ ἀρμονία τοῦ ὅλου, τὸ ὠραῖον καὶ ῥοδόχρουν χρῶμα τοῦ λίθου, ἐξ οὗ σύγκριται, ἡ θέσις αὐτοῦ μεταξὺ τοσούτων ἄλλων μνημείων, καὶ ἡ ζωηροτάτη αὐτοῦ ἀντίθεσις πρὸς τὴν ἀγριότητα τῆς πέριξ φύσεως, ταῦτα πάντα συντελοῦσιν ἵνα καταστήσωσι τὴν ἐντύπωσιν τοῦ Χαζνέ μοναδικὴν καὶ ἀνεξάλειπτον. Τὸ ὅλον παλάτιον εἶναι δίπαιον καὶ τετράγωνον, ὅλα δὲ αἱ πλευραὶ αὐτοῦ εἰσὶ κεκοσμημέναι μὲ ἀρχιτεκτονικὰ ποικίματα, ἐφ' οἷς πρὸ πάντων διαπρέπει ἡ πλευρὰ τοῦ μετώπου. Ἄνωθεν τοῦ μετώπου καὶ τῶν θριγκῶν τῶν ἐπιστυλίων ὑψοῦται ὑψηλός, στρογγύλος καὶ ἐπὶ κολωνῶν ἐδραζόμενος πύργος μὲ πλουσιοπαρόχως καὶ ἐπιχαριτῶς πεποι-

κιμένον ἐπιστύλιον, καὶ ἐπιστερόμενος μὲ τρούλλον, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὁποῖου ἐξέχει εἰς κολοσσιαίως μονόλιθος κρατῆρ' ὅλαι αἱ ἀψίδες καὶ τὰ πέριξ τοῦ πύργου τούτου ποικίλλονται μὲ ἔργα τῆς γλυπτικῆς, παριστῶντα μορφὰς γυναικείας, ἐκ τῶν ὁποίων δύο μὲν φέρουσι πτέρυγας, δύο δὲ κρατοῦσιν εἰς χεῖρας μουσικὰ ὄργανα, ἄλλαι κέρατα τῆς Ἀμαλθείας, καὶ ἄλλαι ἴστανται ἐν θέσει χορευτοῦ. Ὁ μέγας κρατῆρ, ὅστις κεῖται ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ τρούλλου, ἀποτελεῖ τὸν φιλοχρήματον σκοπὸν τῶν Ἀράβων, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι ἐν τῷ κρατῆρι τούτῳ ὁ Φαραὼ εἶχε κεκρυμμένους τοὺς θησαυροὺς του. Ἐκαστὸς τῶν παρερχομένων Βεδουίνων ἐκκενοῖ κατ' αὐτοῦ τὸ πυροβόλον του, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέρχεται ψιθυρίζων λέξεις τινὰς κατὰ τοῦ Γίγαντος Φαραώ, ὅστις ἔκρουσε τοσοῦτον ὑψηλὰ τοὺς θησαυροὺς του· διότι ὁ κρατῆρ οὗτος κεῖται τοσοῦτον ὑψηλὰ, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναβῶσιν εἰς αὐτόν. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Χαζνέ εἶναι ἀπλούστατον, συγκείμενον ἐξ αἰθουσῶν γυμνῶν καὶ ἄνευ κοσμημάτων· ὁ ἀρχιτέκτων, φαίνεται, τὰ πάντα περιόρισεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν ὅπερ καθιστᾷ καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ οἰκοδομήματος αἰνιγματώδη. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Χαζνέ οὐδὲν μετὰ θετικότητος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν· τινὲς ὑποθέτουσιν ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Τραϊανου, συμπεραίνοντες τοῦτο ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀπαντωμένων ῥωμαϊκῶν ἀετῶν· ἄλλ' ἕτεροι ἀποφαινόμεθα ὅτι οὗτος μαρτυρεῖ καλαισθησίαν κλασικωτέρην. Μετὰ τὸ θησαυροφυλάκιον ττῷ Φαραώ, 60 λεπτὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς κοιλάδος, ἀπαντῶμεν ἐν θεάτρῳ, ὅπερ ὅλον εἶναι λελαξευμένον ἐπὶ τῶν πετρῶν, καὶ ὅπερ ἀνήκει εἰς τὰ μεγαλήτερα θεάτρα τῆς ἀρχαιότητος· καθὼς δὲ πάντα τὰ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μωῦσέως μνημεῖα ἔχουσι τι ἰδιοῤῥυθμον, οὕτω καὶ τὸ θέατρον τοῦτο· ὅλη αὐτοῦ ἡ περιοχὴ περικυκλοῦται ὑπὸ τάφων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἔχει πρωτότυπον ἀρχιτεκτονικὴν παράδοξον ἀντίθεσιν! τέρψις ἐπὶ νεκροταφείου, θέατρον ἐν μέσῳ μνημάτων! Ἐτε δὲ περικιτῶν ἐμφανίζεται ἐνώπιον ἡμῶν ἕτερον οἰκοδόμημα, μεγαλοπρεπές καὶ τοῦτο καὶ ἀνάλογον τῶν λοιπῶν, ὅπερ ὀνομάζουσιν οἱ Ἄραβες *Κάσρ π. ἰντ-Φαρ' οὐν* (παλάτιον τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραώ)· ἀπέναντι δὲ τοῦ παλατίου τούτου τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραώ ὑψοῦται εἰς ἐκπληκτικὸς διὰ τε τὸ πάχος καὶ τὸ ὕψος ὀβελίσκος, ὃν οἱ Ἄραβες, συμφῶνως τῷ ἰδιοῤῥυθμῷ αὐτῶν τρόπῳ τοῦ σκέπτεσθαι, καλοῦσι *Ζοῦπ' π-Φαρ' οὐν*. Οὐ μακρὰν δὲ τοῦ ὀβελίσκου τούτου κεῖται ἕτερον οἰκοδόμημα μέγα μὲν καὶ τοῦτο καὶ ὑψηλόν, ἀλλ, ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ὠραιότητα κατώτερον τῶν προηγουμένων ὡς δ' ἐκ τινῶν αὐτοῦ χαρακτηριστικῶν ἐξάγεται τῷ

οἰκοδόμημα τοῦτο ἦν χριστιανικόν, εἴτε μοναστήριον εἴτε ἐκκλησία. Ὅλον δὲ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ Βάδης Μούσα εἶναι πλήρες ἀπειρηθῶν μνημείων, συγκειμένων ἐκ τάφων, οἰκιῶν, ναῶν, θριαμβευτικῶν ἀψίδων, ὧν ἕκαστος ἔχει ἀπαράμιλλον πρωτοτυπίαν. Ὁ καλλιτέχνης Δαβ. Ροβέρτος (Roberts), ὁ τὴν κοιλάδα τοῦ Μωῦσέως τῷ 1836 ἐπισκεψάμενος, ἀποφαίνεται περὶ τῶν ἐν αὐτῇ μνημείων τὰ ἐξῆς· «Ἀφ' οὗ εἶδον τὰς ἐν Αἰγύπτῳ Θήβας, οὐδέποτε ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῶσιν ἕτερα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος ἀσυγκρίτως ἐκείνων ὑπέρτερα. Ἐν Βάδης Μούσα ἀπαντῶμεν ὀλόκληρον κοιλάδα καλλιτεχνικῶν μνημείων· ἐν δὲ ταῖς λαβυρινθώδεσι ταύτης διόδοις ἀδιακόπως ἐμφανίζονται νέαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς ὠραιότητες, αἰτινες, ἀπὸ τῶν ὑπῤωρειῶν τῶν περικυκλούντων αὐτὴν ὄρεων ἀρχόμεναι, τελευτῶσιν εἰς τὰς κορυφὰς αὐτῶν ἐνταῦθα τὰ πάντα εἰσὶ πλήρη μεγαλοπρεπεστάτων καὶ ὠραιωτάτων μνημείων, διεγειρόντων θαυμασμὸν καὶ ἐκπληξιν». Τὸ χρῶμα τοῦ λίθου, ἐξ οὗ σύγκριται τὰ μνημεῖα τοῦ Βάδης Μούσα, ἀποτελεῖ ἐν τῶν κυριωτέρων αὐτῶν χαρακτηριστικῶν τὸ χρῶμα τοῦτο εἶναι ἐρυθρὸν, οὐχὶ ὁμοῦ νεκρὸν καὶ μονότονον ἐρυθρόν· ἄπειρος ποικιλία λαμπρῶν καὶ ζωηρῶν χρωμάτων, ἀπὸ τοῦ βαθέος πορφυροῦ μέχρι τοῦ ἱλαροῦ ῥοδόχρου, κυματίζουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ διαποικιλλομένη καὶ ὑπὸ φλεβῶν ὠχρῶν καὶ λευκῶν, ἐπενεργοῦσιν ἀνεκφράστως ἐπὶ τῆς καλαισθησίας τοῦ θεατοῦ. «Εἶναι ἀδύνατον, λέγουσιν οἱ Ἄγγλοι περιηγηταὶ Ἴρβυ καὶ Μάγγλης (Irby, Mangles), νὰ παρεστήσῃ τις εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἀπαράμιλλον ἐντύπωσιν, ἣν προξενούσιν εἰς τὸν θεατὴν οἱ βράχοι τοῦ Βάδης Μούσα, οἵτινες εἰσὶ κεχρωματισμένοι μὲ τὰ ὠραιότερα χρώματα, καὶ τῶν ὁποίων αἱ μὲν κορυφαὶ παριστῶσιν ἡμῖν τὴν φύσιν μετ' ὅλης τῆς ἀγριωτάτης καὶ ῥομαντικωτάτης αὐτῆς μορφῆς, αἱ δὲ βάσεις εἰσὶ κατεργασμέναι καθ' ὅλην τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν τελειότητα τῆς τέχνης». «Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ταύτης ποικιλίας, λέγει καὶ ὁ Ροβινσὼν, τῆς τὸν θεατὴν ἐκπληκτοῦσης, ἐπικρατοῦσι κυρίως δύο ἀρχιτεκτονικοὶ ῥυθμοί, ὁ Αἰγυπτιακὸς καὶ ὁ Ἑλληνορωμαϊκός. Ὁ πρῶτος ἐμφανίζεται ἰδίως ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν μετώπων τῶν μνημείων, ἅτινα ἀναμιμνήσκουσι τὰ μεγαλοπρεπῆ προπύλαια τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Θεῶν· οἱ κλασικώτεροι ὁμοῦ ῥυθμοί, ὁ τῆς Ἑλλάδος δηλ. καὶ ὁ τῆς Ρώμης, ἀπαντῶνται ἐν ταῖς στήλαις καὶ τοῖς ἄλλοις κοσμημασι καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κυριωτέροις μνημείοις· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν ὑπερβολικὸν καλλωπισμὸν, ὅπερ ἐμφανίζει ἐποχὴν ἀπομεμακρυσμένην ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τῆς φύσεως. Ἡ συγκέντρωσις δ' αὐτῆ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ῥυθμῶν

ἀποδεικνύει ἐποχὴν ῥωμαϊκῆς ἐπιβροῆς καὶ ἐπομένως ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας· αὕτη δὲ, ὡς γινώσκουμεν, ἤρξατο κατὰ τὸν καιρὸν περὶ τοῦ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν περίοδον ἀποδοτέον τὴν τε ἀρχιτεκτονικὴν τέχνην καὶ τὰ κυριωτέρων ἐνταῦθα μνημεῖα, τὰ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ περιηγητοῦ διεγείροντα».

Τὰ ἀνωτέρω μνημεῖα τοῦ σημερινοῦ Βάδης Μούσα, ὧν μέρος μόνον λίαν ἀτελῶς περιεγράψαμεν, ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἄλλοτε περίφημον πρωτεύουσαν τῶν Ναβαταίων, ἀπογόνων ἐνός τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσμαήλ, ΠΕΤΡΑΝ. Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναγινώσκουμεν ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἀμασίας ἐπάταξε τοὺς υἱοὺς Ἐδῶα καὶ ἐκυριεύσει τὴν πόλιν αὐτῶν Πέτραν (α)· ὁ δὲ Στράβων, λόγον ποιούμενος περὶ τῶν ἐπὶ Αὐγούστου Ναβαταίων, περιγράφει τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν ὡς ἐξῆς· «Μητρόπολις δὲ Ναβαταίων ἐστὶν ἡ Πέτρα καλουμένη· κεῖται γὰρ ἐπὶ χωρίου τῆλα ὀμαλοῦ καὶ ἐπιπέδου, κύκλῳ δὲ πέτρα φρουρουμένου, τὰ μὲν ἐκτὸς κρηνοῦ ἀποτόμου, τὰ δ' ἐντὸς πηγὰς ἀφθόνους ἔχοντος εἰς τε ὑδρείαν καὶ κηπέων» (β). Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Πέτρα ἦν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ἐμπορικῶν σταθμῶν διὰ τὰ ἐξ ἀνατολῶν ἐρχόμενα προϊόντα. Ὁ φιλόσοφος Ἀθηνοδωρος, ὁ τοῦ Στράβωνος φίλος, διέτριψεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἱκανὸν καιρὸν, καὶ διηγείται ὅτι ἐν ταύτῃ κατόκου πολλοὶ Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι. Ἐν καιρῷ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ Πέτρα ἦν ἡ πρωτεύουσα τῆς Πετραίας Ἀραβίας, οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῆς ἔφερον τὸ ὄνομα Ἀράβας, περὶ ἐνός τῶν ὁποίων γίνεται λόγος ἐν τῇ Β'. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπέκυψε καὶ αὕτη, ἐπὶ Τραϊανου, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων. Κατὰ τὸν Ε'. αἰῶνα ἡ Πέτρα ἐκκλησιαστικῶς ἦν ἡ Μητροπολιτικὴ ἔδρα τῆς τρίτης Παλαιστίνης, ἀλλὰ τὸν Ζ'. αἰῶνα, μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Μωάμεθ, αἰφνης ἡ πόλις Πέτρα γίνεται ἄφαντος, ἡ δὲ Μητρόπολις τῆς τρίτης Παλαιστίνης μετετέθη εἰς τὴν ἐπὶ τῶν ὄρεων Μωάβ πόλιν Κάρακ.

ΤΟΜΙΣ,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΣΑ, KUSTENDJÉ

I

Ἀποικία τῶν Μιλησίων (γ) πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ τῆς Βουλγαρίας, κειμένη μεταξὺ τοῦ στο-

(α) Δ'. Βασιλ. 14, 7.— (β) Στραβ. 15, 4, 21.

(γ) Ὁ Ἡρόδ. ὀνομάζει αὐτὴν Ἰστρίαν. Βιβλ. Β', 33. Ὁρα καὶ Πανδ. τόμ. 1Ε' σελ. 386. Σ. Π.

μίου του Δουνάβου και της Βάρνης και απέχουσα εξ ἀμφοτέρων ὀγδοήκοντα ναυτικά μίλια.

Πολλὰ και διάφορα ἀναφέρουσιν οἱ ἀρχαῖοι διὰ τὸ ὄνομα και πρὸ πάντων διὰ τὴν τοποθεσίαν τῆς πόλεως ταύτης· ἀλλὰ και αὕτη και ἐκεῖνο ἐγνώσθησαν σήμερον μετὰ τὰς διαφόρους ἀνασκαφὰς τῆς ἀγγλικῆς ἐταιρίας τοῦ σιδηροδρόμου.

Τὸ ὄνομα *Τόμις* ἀγνοεῖται πόθεν κυρίως ἐτυμολογεῖται, ἀν και ἀγγλικὸν ἀρχαιολογικὸν λεξικὸν λέγει, ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Κωνσταντῖος θέλων νὰ κόψῃ τὰς σχέσεις μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς παραβίνουσης τὰς συμβουλάς αὐτοῦ θυγατρὸς, τὸ ὅποιον τῆ εἶχε παραχωρήσει ὡς προῖκα, ὠνόμασε τὴν πρωτεύουσάν του Κωνσταντίαν *Τόμιδα*.

Ὅπως δὴ ποτε οἱ νομίζοντες ὅτι ἡ *Τόμις* ἔκειτο εἰς τὸ χωρίον τὸ σήμερον ὀνομαζόμενον Ἀναντολκιοῦ, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Κωνσταντίας, λανθάνονται, διότι πρῶτον, εἰς τὸ μέρος αὐτὸ δὲν φαίνεται κανὲν σημεῖον ἀρχαιότητος· δεύτερον, διότι οἱ Ἕλληνας ἐξέλεγον πάντοτε διὰ τὰς ἀποικίας των μέρη παραλία· τρίτον, ὅτι τὸ κλίμα τοῦ Ἀναντολκιοῦ εἶνε νοσηρότατον ἕνεκα τῆς παρακειμένης λίμνης, και τελευταῖον, εἰς τὴν Κωνσταντίαν αὐτὴν παρετηροῦντο σημεῖα ἀρχαιότητος και πρὶν ἢ ἀρχιστῆ ἡ ἐταιρία τὰς ἀνασκαφὰς τῆς καθὼς π. χ. φαίνεται και τὸ μέγα τείχος τοῦ Τραϊανοῦ, τὸ ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ παραδουναβίου χωρίου τοῦ ὀνομαζόμενου, ἄλλοτε μὲν Μπογάς-κιοῦ, σήμερον δ' Τσερναβόδα, ἔδεκα ὥρας ἀπέχοντος, ὅπου ἐνοῦται ὁ Δούναβις μετὰ τῆς Μαύρης Θαλάσσης διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Πρὸς τούτοις, πᾶσαι αἱ παρατιθέμεναι ἐπιγραφαὶ τὰς ἀποικίας μόνος μου ἀντέγραψα, φέρουσι τὸ ὄνομα *Τόμις*. Εὐρέθησαν δὲ αὗται, ἀλλαι μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως, και ἀλλαι ἐντετειχισμέναι εἰς τὸ τείχος.

Ἡ πόλις κατὰ τὸ φαινόμενον κατεστράφη πολυλάκις, και τοῦτο δῆλον γίνεταί ἐκ τῶν διαφόρων κτιρίων και ἀγαλμάτων τῶν ἀνευρεθέντων εἰς ἀρκυτὸν βάθος κατὰ τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς τῆς Ἐταιρίας. Ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων εὐρέθη και λουτρόν κατασκευῆς ῥωμαϊκῆς, τοῦ ὁποίου μόνον τοῖχοι τινὲς και χωρίσματα διεσώθησαν, ἐκ πλατέων πλίνθων μετ' ἀσβέστου. Εὐρέθη δὲ ὀπισθεν τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου, και ἀπέχει πενήκοντα βήματα τοῦ σημερινοῦ λιμένος, εἴκοσι δὲ μόνον τοῦ πλαιοῦ. Προσέτι ἀνεκαλύθη και γυναικείον ἀγαλμα ὀλόκληρον, τὸ ὅποιον ὁ διευθυντὴς τῆς Ἐταιρίας Μπέκερ ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγλίαν· ἀλλὰ ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου ἀπωλέσθη μετ' αὐτοῦ και τὸ ὄραϊον ἐκεῖνο ἀγαλμα. Τέλος ἀνεκαλύθησαν διάφορα ἀγαλμάτια τετραυσιμένα, τῶν ὁποίων τινὰ ἱατροὺς τῆς Ἰταλῆς ὀνόματι Λορεντσίνης ἔχει μέχρι τῆς σήμερον πρὸς στολισμὸν τῆς οἰκίας του.

Πάμπολλα εἶνε τὰ εὐρεθέντα χάλκινα νομίσματα, τὰ δὲ χρυσὰ και ἀργυρὰ ὀλίγα τὸν ἀριθμὸν.

Ἡ Ἐταιρία δυστυχῶς μισομένη τὸ παράδειγμα τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν κυρίεισιν τῆς *Τόμιδος*, μετεχειρίσθη ὅλα σχεδὸν τὰ μετ' ἐπιγραφῶν σπουδαίων μάρμαρα εἰς κτίριά της και μόνον ὀλίγας ἀπαντᾷ τις σήμερον ἐν τῷ μέσω τῆς ὁδοῦ.

Ἡ πόλις ἐκτεινομένη ἐντὸς τῆς θαλάσσης περίπου ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, σχηματίζει γλῶσσαν. Ἐπὶ Ῥωμαίων εἶχε πρὸς τὸ ὀπισθεν ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, ἡμικύκλιον τείχος λιθόκτιστον, ἔχον πλάτος ἐξ βημάτων· εἰς δ' ἐκάστην ἀπόστασιν ἐπὶ τῶν βημάτων ὑπῆρχον προπύργια ἡμιστροφύλλα· πρὸς δυσμὰς ἐπροχώρει μέχρι τῆς θαλάσσης, τοῦθ' ὕπερ και σήμερον διακρίνεται· αἱ περισσότεραι ἐπιγραφαὶ εὐρέθησαν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ τείχους, και τινὰ μάλιστα μάρμαρα πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος αὐτοῦ ἐχρησίμευσαν, ὡς φαίνεται, εἰς ναὸν τινὰ ἐκεῖ που πλησίον ὑπάρχοντα.

Ἀλλὰ και τὸ ὑλικὸν ὅλον τοῦ τείχους αὐτοῦ μετεχειρίσθη ἡ Ἐταιρία εἰς τὰς ἐργασίας της.

Ἐξκα λεπτὰ τῆς ὥρας πρὸς βορρᾶν τῆς Κωνσταντίας, πλησίον τοῦ λόφου τοῦ λεγομένου παρὰ τῶν ἐγγυρίων Ἀβράτ-τεπέ, ἢ Ἀβράτ-τουβιοῦ, εὐρίσκατο πρὸ τινος ἐπὶ λοφίσκου ὁ τάφος τοῦ ποιητοῦ Ὀβιδίου, συγκείμενος ἀπὸ τρεῖς πλάκας οὐχὶ ἐκ μάρμαρου· τούτων αἱ δύο καθέτως κείμεναι ἀπετέλουν τὰς πλευράς, ἡ δὲ τρίτη ὀριζοντιῶς ἐκάλυπτε τὸ οὕτω κενὸν σχηματιζόμενον, ὥστε ἠδύνατό τις εὐκόλως νὰ εἰσέλθῃ· ἀλλ' οὔτε ἐπιγραφὴν τινὰ ἤθελεν ἰδεῖ, οὔτε ἄλλο σημεῖον· πρὸ ὀλίγου ἀφηρέθησαν αἱ πλάκες, φρονῶ δὲ ὅτι μετὰ τινὰ καιρὸν θὰ ἐξαλειφθῇ ἐντελῶς πᾶν εἰρεπίον τοῦ τάφου.

II

Σήμερον ἡ *Τόμις* ὀνομάζεται παρὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων *Κωνσταντία*, παρὰ δὲ τῶν Εὐρωπαϊῶν *Kustendje*, και παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν *Κιοστέντζε*, και ὄχι *Kustendje*, ὡς ἀξιοὶ ὁ Κ. Βρετὸς.

Κατὰ τὸ λέγειν τῶν γερόντων αὐτῆς κατοίκων, ὅλον Ὀθωμανῶν, εἶχε καθ' ὀλοκληρίαν καταστραφῆ τὸ ἔτος 1828 παρὰ τῶν Ῥώσων, και τὸ 1854 παρὰ τῶν Μπασιμπουζούκιδων πρὶν ἢ φθάσῃ ὁ Γαλλικὸς στρατὸς, ὅστις οὐκ ὀλίγην ὑπέστη ζημίαν ἐκ τῆς χολέρας και κατὰ διαφόρους συμπλοκάς μετὰ τῶν Ῥώσων, και μάλιστα εἰς τὸ χωρίον τὸ ὀθωμανιστὶ Παλλάξ καλούμενον, ὄνομα ἑλληνικὸν φαινόμενον. Δὲν ἔχει δὲ σήμερον οὔτε περιτείχισμα, οὔτε κανὲν φρούριον· μόνον πρὸς τὸ μέρος τῆς στερεᾶς ὑψοῦνται πολλοὶ λοφίσκοι, οἵτινες τὴν ὑπερήσπιζον κατὰ τῶν Ῥώσων τὸ 1828. Τοιοῦτους λοφίσκους ἔχει

και ἡ Μαγκάλια, κατασκευασθέντας παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν και φαινόμενος σήμερον φυσικωτάτος.

Ἡ Κωνσταντία, ἄμικ τοῦ σιδηροδρόμου τελειωθέντος, ἤρχιζε ν' ἀκμάζῃ πάλιν. Συνέβρεσκον εἰς αὐτὴν πανταχόθεν διαφόρων εἰδῶν ἄνθρωποι, και εἰς διάστημα ἐξ μόνον ἐτῶν ἔγεινε μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Τουρκίας· εἶνε μὲν μικρὰ, ἀλλὰ ἔχει δρόμους εὐθεῖς και πλατεῖς λιθοστρώτους με πύργους πολλὰς ἐκ τοῦ τείχους τοῦ Τραϊανοῦ, και φωτισμένους με πετρέλαιον· ἕνεκα τοῦ σφοδροῦ ὕμους ἀνέμου οἱ φανοὶ πολλάκις πίπτουσιν. Ἀλλὰ τοῦτο ἀποδοθήτω εἰς τὴν ἀμέλειαν τῆς τοπικῆς ἀρχῆς και εἰς τὴν κακὴν κατασκευὴν αὐτῶν, δι' οὗ· ἀδρούς πληρώνου φόρους οἱ κάτοικοι· ἔχει κτίρια ἀρκετὰ, μεγάλα και ὠραῖα, ὅλα σχεδὸν ἑλληνικά.

Ἰδατα πόσιμα δυστυχῶς ἐλλείπουσι, και μόνον ἐν φρέαρ εὐρίσκαται ἐντὸς τῆς πόλεως ὀπισθεν τοῦ ἐργοστασίου τῆς Ἐταιρίας, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ και τοὶ γλυφὸν, εἶναι ὅμως ὠφελιμώτατον· ἀντλοῦνται δὲ καθ' ἐκάστην ἐξ αὐτοῦ 30,000 ἀκάδες ὕδατος. Εἰς ἀπόστημα μιᾶς ὥρας ὑπάρχει και γλυκὺ, ἀλλ' ὅμως βλαβερὸν.

Ὁ λιμὴν εἶνε πολὺ μικρὸς ἀναλόγως τοῦ ἐμπορίου· ἐν καιρῷ χειμῶνος ὅτε ὁ ἀνεμὸς εἶνε ἐναντίος, οὔτε παντήκοντα μεγάλα πλοῖα εἶνε δυνατόν νὰ μένωσιν ἐκεῖ ἐν ἀσφαλείᾳ· τὸ σφάλμα πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν Ἐταιρίαν, ἥτις πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ἔπραξε· νομίζω δὲ ὅτι ἕνεκα τῆς ἀμελείας της ὁ λιμὴν οὗτος ποτὲ δὲν ἔ' ἀποπερατωθῆ.

Τὰ πλοῖα, πλησιάζοντα εἰς τὴν ἀποβάθραν φορτῶνουν με μεγάλην εὐκολίαν, τὰ δ' ἐμπορεύματα φθάνουσι με ἀμάξας, αἵτινες εἶνε τὸσον ὀλίγαι ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἐμπορίου, ὥστε καθ' ἐκάστην μεγαλείτεραι δυσκολίαι ἀναφέρονται. Ἐλλείπουσι πρὸς τούτοις και πολλὰ ἄλλα μέσα διευκολύνσεως τῶν ἐμπορίων.

Οἱ πρῶτοι εἰς τὴν νεόδμητον πόλιν δρακόντες ἐμποροὶ ἰδιοκτητῆς καταστηματάρχαι εἶνε Ἕλληνες· αὐτοὶ ἐνεκίνησαν και τὸν σιδηροδρόμον, πρῶτοι μετενεγκόντες δι' αὐτοῦ τὰ γεννήματά των. Καὶ τὰ εὐπρεπέζοντα δὲ τὴν μικρὰν και ὠραῖαν πόλιν κτίρια εἶνε ἑλληνικά, Ἕλληνες δ' εἶνε και οἱ μεγαλείτεροι ἐμποροὶ, βιομηχανοὶ και κτηματῆς. Ὁ λιμὴν πλήρης εἶνε πάντοτε πλοίων ἑλληνικῶν, υπερβαίνοντων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Ἡ μικρὰ ἑλληνικὴ κοινότης ἐφρόντισεν ἐγκαίρως και δι' ἀνεγερσιν ναοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ θεμέλια μόλις ἐφέτος ἐτελειώσαν. Μέλλει δὲ νὰ κτίσῃ μετὰ ταῦτα και ἑλληνικὴν σχολὴν, ἀναγκαιοτάτην πρὸ πάντων εἰς κοινωνίαν εὐρισκομένην εἰς μέρος διαφιλονεικούμενον παρ' ἄλλων ἐθνῶν. Πάντα τὰ ἀξιώπεινα ταῦτα και ἐθνικὰ ἔργα γίνονται διὰ συνδρομῶν τῶν ἐκεῖ

και ἀλλαγῶν ὁμογενῶν, ἐτι δὲ και τινῶν ἀλλοεθνῶν. Αἱ συνδρομαὶ αὗται ἐσυνάχθησαν παρὰ τοῦ ἐνταῦθα ἱερέως Φιλίππου τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας, ὅστις περιηγήθη ἐπὶ τούτου σχεδὸν ὅλην τὴν Εὐρώπην και ἐπὶ τέλους ἠθέλησε νὰ ὀνομασθῆ και ἰδιοκτήτης τῆς Ἐκκλησίας.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.

Διοικεῖται δὲ ἡ Κωνσταντία παρ' ἐνὸς Μουδέρου ὑποκειμένου εἰς τὸν Πασσᾶν τῆς Τούλτσας.

ἔχει δικαστήρια α'. τὸ ἀνώτατον συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ διοικητοῦ, β'. τὸ ἰδαρέ, γ'. τὸ τῆς ἀνακρίσεως και δ'. τὸ τοῦ ἐμπορίου, πάντα μικτὰ ἐξ Ὀθωμανῶν και χριστιανῶν ὑπηκόων τῆς Πύλης, ὑπερτεροῦντων ὅμως πάντοτε τῶν πρώτων. Σημειωτέον δὲ ὅτι δικαζόμενον Ὀθωμανῶν μετὰ χριστιανοῦ, σπανίως κερδίζει ὁ τελευταῖος και πλήρης δίκαιον ἀν ἔχη.

Φρουρεῖται δὲ μόνον ὑπὸ 20—30 ζαπτιέδων ἱππέων και πεζῶν, οἵτινες ἐκτελοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρέη κλητήρων· ἐνίοτε μόνον στέλλεται ἀπόσπασμα τακτικοῦ ἱππικοῦ πρὸς καταδίωξιν τῶν ληστῶν.

Οἱ ἱππεῖς ἐκτελοῦσι χρέη χωροφυλάκων και ταχυδρομῶν πρὸς ἀποστολὴν ἐπιστῆμων ἐγγράφων, διότι δὲν ὑπάρχουσι τακτικὰ ταχυδρομεία. Τὴν νύκτα ἐξέρχονται δύο περίπολοι ἐκ δέκα ζαπτιέδων μεθ' ἐνὸς λοχίου ἢ δεκανέως, ἐνίοτε δὲ μεθ' ἐνὸς ἀξιωματικοῦ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ περιφέρωνται εἰσέρχονται εἰς τὰ καφενεῖα.

ἔχει δὲ κατοίκους παρὰ τὰς 7,000 (4) τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι εἶνε οἱ ἐκ τῆς Κριμαίας ἐλθόντες Τάρταροι, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ, Ἕλληνες, Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ, Ἰταλοὶ, Βούλγαροι, Ἀρμένιοι, Βοσμοὶ, Γάλλοι, Ἀραβες. ἔχει μίαν ἐκκλησίαν ἑλληνικὴν, και μίαν καθολικὴν ἐντὸς μικρᾶς τινος οἰκίας, ἐν τζαμίον παλαιὸν και ἐν νέον εἰς τὴν συνοικίαν τῶν Ταρτάρων.

ἔχει προξενικὸν πρακτορεῖον ἑλληνικὸν, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει καμμίαν ἰσχὺν ἀναλόγως τῶν πολλῶν ὑπηκόων και τῶν συμπερόντων αὐτῶν. Καθ' ἡμᾶς ἔπρεπεν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις νὰ ἔχη ὑποπροξενεῖον, τὸ ὅποιον νὰ διευθύνεται ὑπ' ἀνδρὸς ἱκανοῦ και δραστηρίου, διότι πολλὰ συμβαίνουσιν ἀδική-

(4) Ὁ κύριος Παπαδόπουλος Βρετὸς λέγει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βουλγαρίας, ὅτι περιηγόμενος εἰς τὰ μέρη αὐτὰ κατὰ τὸ 1852 εὗρεν εἰς τὴν Κωνσταντίαν 3000 κατοίκων και μάλιστα 500 χριστιανούς ὀρθοδόξους μετερχομένους τὸ ἐμπόριον. Εἰπὼ καλῶς πληροφορηθεὶς δύναμαι νὰ βεβαιώσω ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην οὔτε 50 χριστιανοὶ ὑπῆρχον, Τούρκοι δὲ 500—600. Τοῦτο δὲ δύναται τις νὰ συμπεράνῃ και ἐκ τῶν σημερινῶν κατοίκων, οἵτινες εἶνε μόνον 7000, ἐνῶ ἡ πόλις εἰκοσαπλασίως κηδεῖται ἔκτετε ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν κ.τ.λ.

ματτα εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους· ἔχει πρὸς τούτους προξενικά πρακτορεῖα Γαλλικόν, Ἀγγλικόν, Αὐστριακόν καὶ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας.

Τὸ κλίμα εἶναι ὑγιέστατον, διότι ἡ πόλις κεῖται εἰς ὑψηλὴν θέσιν, πέριξ ἔχουσα τὴν θάλασσαν, ὁ ἀὴρ καθαρώτατος καὶ διαρκής· ἔρχονται δὲ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Μολδοβλαχίας διὰ τὰ θαλάσσια λουτρά. Ἐξοχὰς οὐδόλωσ ἔχει ἕνεκα τοῦ ὀκνηροῦ τῶν κατοίκων, ἐκτὸς τριῶν ἀμπέλων μὲ τρία δένδρα, ἀλλ' οὐδὲ κῆποι ὑπάρχουσι καὶ δὲν ἤθελον ὑπάρχει διόλου, ἂν δὲν ἤρχοντο Βούλγαροι τινες νὰ καλλιεργήσωσι μερικὸς διὰ λαχανικὰ πλησίον τῆς λίμνης.

Τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς αἱ διασκεδάσεις γίνονται ἔξω, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως, εἰς τὴν λίμνην τὴν λεγομένην Σούτ-γκισλου (λίμνη γάλακτος). Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ὑπάρχει νησίδιον δενδρόφυτον, εἰς δὲ τὴν ὄχθην εἰς νερόμυλος καὶ περὶ τὰ εἴκοσι δένδρα δίδοντα μικρὰν σκιὰν εὐάρεστον εἰς τοὺς συνερχομένους.

Προϊόντα ἔχει σίτον ἄφθονον, κριθήν, κέγγρον καὶ ἄλλους δημητριακοὺς καρπούς· ἐὰν βρέξη τὴν ἀνοιξιν γίνονται καὶ ἄφθονοι ὑδροπέπωνες καὶ πέπωνες.

Ἐν Κωνσταντῶν, τῆ 6 Αὐγούστου 1866.

(Ἔπονται διάφοροι ἐπιγραφαί.)

Χ. Ε. ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΟΓΑΟΥΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ο ΑΝΟΙΚΤΟΜΜΑΤΗΣ ΤΥΦΛΟΣ. Τυφλὸς τις ἀξιοσημείωτον περιουσίαν χρηματικὴν ἀποκτήσας, κερδέωσεν αὐτὴν εἰς τὴν ἄκραν τοίχου κειμένου

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΠΑΝΔΩΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ἸΗ' ΕΤΟΣ.

Κ. Παπαρήγγεπουλος καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου.
Α. Πάλλης " " "
Διομήδης Κυριακοῦ " " "
Ξ. Λάνδερερ " " "
Γ. Παρθάνογλου ὑψηλῆς " "
Π. Βράϊλας Ἀρμένης.
Ἄγγελος Βλάχος.
Γ. Γ. Παπαδόπουλος.
Albert Dumont, μέλος τῆς Γαλ. σχολῆς.
Παῦλος Λάμπρος.
Ν. Κατραμῆς ἀρχιμανδρίτης ἐν Νεαπόλει.
Γ. Σακελιῶν Σχολάρχης ἐν Πάτρῳ.
Σ. Λογιωτατίδης.
Θ. Κερουῶς.

Γ. Καρασοῦσας.
Γ. Α. Ρωμανός.
Ἐμ. Γαλιάνης.
Ἄθ. Πετρίδης.
Μ. Μουστοξύδης.
Γ. Δεκιγάλλας ἰατρός.
Π. Ἀραβαντινός ἐν Ἡπείρῳ.
Βλάσιος Ἐκκορδέλης Σχολάρχης ἐν Φιλιππουπόλει.
Γ. Λάτρης.
Σ. Ν. Αραγούμης.
Ν. Γ. Πολίτης.
Ἐμ. Μαρούτζης ἐν Συρίῳ.
Δημ. Γ. Δ. Ροδοκανάκης ἐν Ἀγγλίῳ.
Κυπριανός ἐν Κύπρῳ.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ἸΗ' ΤΟΜΟΥ.

Ὁ Διευθυντής Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

πρὸ τῆς οἰκίας του· συνείθιζε δὲ νὰ ἐπισκέπτηται αὐτὴν συχνάκις ἵνα βεβαιούται περὶ τῆς ἀκεραιότητός της καὶ νὰ προσθέτῃ τὰς μικρὰς του οἰκονομίας. Γείτων τις ἀνακαλύψας τὴν παρακαταθήκην ἐσπερίσθη τὰ χρήματα. Ὁ δὲ τυφλός, κατανοήσας ταχέως ὅτι ἐκλάπη ὁ θησαυρός του καὶ ὑποπτευθεὶς ὅτι ὁ γείτων του ἦτον ὁ κλέπτης, ἀπεφάσισε νὰ βεβαιωθῇ πρῶτον περὶ τούτου καὶ, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν ἀπατήσῃ. Ἐπορεύθη λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος καὶ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἤλθε νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλὴν του περὶ σπουδαίου τινὸς ἀντικειμένου. — Καλὰ, ἀπεκρίθη ὁ ἕτερος, τί ἐπιθυμεῖς; — Εἶχον τοποθετήσῃ εἰς ἀσφαλῆ θέσιν χρηματικὸν τι ποσόν, ὅπερ οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε μοὶ παρέσχευ ἀφέλειαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔλαβον πρὸ μικροῦ σημαντικὴν κληρονομίαν, εὐρίσκομαι εἰς ἀμνησίαν τοῦ καλλίτερον νὰ θέσω τὸ ποσὸν τοῦτο, νὰ τὸ βάλω ὁμοῦ μὲ τὸ ἄλλο, ἢ νὰ τὸ καταθέσω ὅλον ὁμοῦ εἰς τὰ δημόσια κεφάλαια, ὅπως μοὶ παρέχη καὶ μικρὰν τινα ἀπολαυήν. Ὁ γείτων συνεβούλευσεν αὐτὸν ἄνευ δισταγμοῦ νὰ μὴ διακινδυνεύσῃ τὰ χρήματά του εἰς τὰ δημόσια κεφάλαια, ἅπερ ἦσαν ἄστατα καὶ ἀβέβαια, ἀλλὰ νὰ τὰ θέσῃ μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἐκεῖνο μέρος. Ἄμα δὲ ἀναχωρήσαντος τοῦ τυφλοῦ, ἐπανέφερον ὁ γείτων τὸ ἀφαιρηθὲν ποσὸν εἰς τὴν θέσιν του, σκοπῶν νὰ κερδήσῃ ἀμφοτέρω. Ἀλλ' ὁ τυφλός, ὅστις προσεδόκα τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα, ἔλαβε τὰ χρήματά του, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπισκέψατο τὸν ἀφιλοκερδῆ γείτονα τοῦ ἐρωτήσας αὐτὸν ποῖον τῶν δύο ἐνόμιζε μᾶλλον ἀνοικτομμάτην.

Γ. Σ. ΚΡΑΣΣΑΣ.

ΠΡΩΤΗ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ ἸΗ' ΤΟΜΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α'. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Ἀρχαῖος καὶ νεώτερος πολιτισμός. Φυλλάδ. 409. Σελ. 4.
Νεκρολογία Ἄθ. Μικούλη καὶ Γαβρ. Κατακάζη. 411, σ. 62.
Γάμοι Γεωργίου Α'. 411, 422, σ. 64, 280.
Περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συναρτιρίζεσθαι. 415, σ. 421.
Φιλόμουσος Σύλλογος Ἀλεξανδρείας. 416, σ. 455.
Νεκρολογία Γ. Τυπάλδου. 416, σ. 460.
Θάνατος τοῦ Βασιλ. Ὄθωνος. 419, σ. 222.
Περὶ βιβλιοθηκῶν τοῦ λαοῦ. 421, σ. 244.
Χρ. Φιλητᾶ θάνατος. 421, σ. 262.
Οὐγγοὶ καὶ Τόρεις. 423, σ. 364.
Θαλάσσια δυστυχήματα. αὐτ.
Χριστιανικὴ ἔνωσις. 424, σ. 317.
Πληθυσμὸς γῆς. 425, σ. 344.
Παναγ. Νικουσίου διάλεξις. 427, σ. 361.
Πολ. βίος ἐν Ἀγγλίῳ. 427, 432, σ. 377, 474.
Ἀνάκτορα Λονδίνου. 427, σ. 384.
Πληθυσμὸς Βρετανίας. αὐτ.
Ἀκαδημία σιωπηλή. 428, σ. 400.
Ἀνατροφή παιδίων παρὰ Γότθοις. 429, σ. 424.
Ναὸς ὀρθόδοξος ἐν Ν. Αὐρηλίῳ. 431, σ. 463.

Β'. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχος. Φυλλάδ. 409, 410, 412. Σελ. 9, 36, 77.
Ἴπομν. ἀνέκδοτα, 409, σ. 20.
Γέρω-Σαμουήλ. 412, σ. 79.
Νῆσος Λίγυλα. 414, σ. 418.
Περὶ Καραγκούνιδων. 415, σ. 440.
Ἀνέκδοτα. 416, 421, σ. 445, 264.
Σημειώσεις. 416, σ. 460.
Περὶ Πινυκός. 417, σ. 461.
Κοριτσᾶ. 417, 424, σ. 475, 319.
Καταμέτρησις πλοίων παρὰ Βυζαντινοῖς. 420, 431, σ. 225, 464.
Κ. Φλογαίτης. 421, σ. 260.
Περὶ Σουλίου. 422, σ. 265.
Πολιορκία Κερκύρας. 423, σ. 282.
Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι τυπογραφίας. 424, σ. 305.

Περὶ Ἀχρίδος. 424, 425, σ. 310, 327.

Λέων Ἀλάτιος. 429, 431, σ. 419, 462.

Αἰθιοπικά. 430, σ. 449.

Πράξις τοῦ Ρόδου. 430, σ. 452.

Γ'. ΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΘΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ.

Περιήγησις εἰς Νέαν Γῆν. Φυλλάδ. 409, σελ. 47.
Σκηναὶ τῆς Ἀργεντινῆς ἐρήμου. 409 — 419, σ. 22, 56, 99, 151, 207.
Ἡθῆ καὶ ἔθιμα ἐν Ἀμερικῇ. 411—432, σ. 55, 89, 430, 471, 247, 287, 313, 331, 351, 372, 412, 446, 474.
Παραμύθια. 413, σ. 93.
Ἀνέκδοτα. 413, 415, σ. 402, 443.
Ὀδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις. 414, 415, σ. 416, 442.
Νεοελληνικὰ ἀνάμνητα. 416, 417, σ. 457, 477.
Ἑορταὶ Ἰνδικαί. 419, σ. 220.
Ἀποδημητοῦ ἀναμνήσεις. 422, 428, σ. 277, 396.
Πετραία Ἀραβία. 432, σ. 478.
Τόμις. 432, σ. 481.

Δ'. ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Πλατωνικαὶ μελέται. Φυλλ. 410, 412, 414, 428, 430, σελ. 25, 65, 105, 384, 425, 441, 465.
Ποιητικὸν καὶ φιλολογικὸν διαγώνισμα. 411, 413, σ. 41, 81.
Βιβλιακά. 413, σ. 95.
Σχεδιάσμα περὶ τῆς καταστάσεως τῶν γραμ. ἀπὸ ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως. 413, σ. 96.
Γένεσις τῆς γλώσσης. 414, σελ. 111.
Λόγοι περὶ Ἱερωσύνης Χρυσοστόμου. 421, σ. 258.
Χαλέτ-ἐφέντης. 425, σ. 344.
Περὶ ὑψηλοῦ, χαρίεντος καὶ γελοίου. 426, 431, σ. 345, 464.
Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον. 426, σ. 352.
Ἄττικὸν ἡμερολόγιον. αὐτ.
Χρόνος. αὐτ.
Παροιμίαι δημώδεις. αὐτ. σ. 353 καὶ 430, 341 σ. 432, 461.
Ἱστορία γαλ. ἐπαναστάσεως. 426, σ. 354.
Ἱστορία τῆς θεωρίας τοῦ καλοῦ. 429, σ. 404.
Δόγγου ποιμενικά. 429, σ. 420.
Ἡ Χρυσάλλις. 429 σελ. 422.

Βιογραφίαι τῶν ἐν τοῖς γράμμασι διαλαμπάντων. 431, σ. 459.

Ε'. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑΙ.

Τὸ ἀμάρτημα τῆς Μαγδαληνῆς. Φυλλάδ. 419, 420. Σελ. 14, 33.

Τὸ μοναστήριον τῶν Θεοφανείων (ἐν παραρτ.)

Ὁ Σχεδιογράφος. 447, 419, 422, σ. 179, 200, 271.

Ἔρως καὶ Ψυχὴ. 420, 421, σ. 231, 251.

Τὸ κίτρινον ῥόδον. 423—431, σ. 295, 336, 354, 381, 415, 436, 455.

Ζ'. ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΑ.

Ὁ Ναυαγός. Φυλλάδ. 411, σ. 61.

Δόξα καὶ ἔρως. 412, σ. 73.

Κλεονίκη. 415, σ. 134.

Στίχοι Σαντορίνης. 416, σ. 159.

Ἐσπέρα. 419, σ. 222.

Ἄστεια δημοτ. ἄσματα. 419, 422, 423, σ. 227, 280, 309.

Τὸ Σιγάρον. 421, σ. 262.

Δημοτικὰ ἄσματα. 425, 430, σ. 343, 438,

Θάνατος Οὐγολίνου. 426, σ. 359.

Αἰνίγμα. 428, σελ. 400.

Λύσις. 429, σ. 424.

Ἄγαρ. 432, σ. 468.

Ζ'. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Χρηματικὴ ἀπόδειξις ἐπὶ κεράμου. Φυλλάδ. 418. Σελ. 193.

Μυθικοὶ καὶ ἱστορ. χρόνοι Ἑλλάδος. 423, σ. 202.

Ἀρχαιολογικὰ Φιλιππουπόλεως. 423, σ. 301.

Μήδεια παραπειθομένη. 425, σ. 321.

Ἀρχαιολογικά. 427, σ. 271.

Θρακικαὶ ἐπιγραφαί. 431, σ. 457.

Κύπρου ἀνάγλυφον. 431, σ. 458.

Λακωνικὴ ἐπιγραφή. 431, σ. 459.

Η'. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ.

Περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Φυλλάδ. 418, 419, 420. Σελ. 185, 201, 236.

Τέχναι ἀπολεσθεῖσαι. 421 σελ. 262.

Μουσικὴ κλίμαξ. 421, σελ. 263.

Πινακοθήκη Λούβρου. 421, σ. 264.

Τὸ δίκαιον. 425, σ. 338.

Περὶ ἄρτου. 426, σ. 357.

Fusils à aiguille. 429, σ. 424.

Καλλιτεχνία. 431, σ. 463.

Θ'. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ὁυεσοῦτος. Φυλλάδ. 423. Σελ. 299.

Περὶ ἡλικίας. 423, σ. 303.

Ἡλικία ζώων. 424, σ. 320,

Ι'. ΒΟΤΑΝΙΚΑ.

Βιγνώνια ἢ μεγαλανθή. Φυλλάδ. 423. Σελ. 303.

ΙΑ'. ΔΙΑΦΟΡΑ.

Μονδέσιος. Φυλλάδ. 410. Σελ. 40.

Ἀλφόνσος Ε'. αὐτ.

Φλύαρος. αὐτ.

Ἐχεμυθία. αὐτ.

Κονδαγίνης. αὐτ.

Ἐπιτάφιος. αὐτ.

Σπουδαῖσι ἀνακαλύψεις. 411, σ. 62.

Μέλισσαι. 414, 63.

Βερικοκκία. αὐτ.

Ἀνακάρδιον. αὐτ.

Βελόνη. αὐτ.

Χαλκός. αὐτ.

Ἀλφάβητον. αὐτ.

Ἐναυσμα. αὐτ.

Ἄγκυραι. αὐτ.

Τόξα. αὐτ.

Ἄρδωσία. αὐτ.

Μέταξα. αὐτ.

Ἀσπάρηγος. αὐτ.

Λουτρά. αὐτ.

Πλάστιγγες. αὐτ.

Ἐξῶσαι. αὐτ.

Τράπεζα. αὐτ.

Βαρόμετρον. 411, σ. 64.

Πλοῖα. αὐτ.

Λόγχοι. αὐτ.

Βούτυρον. αὐτ.

Ζυθος. αὐτ.

Βόμβα. αὐτ.

Ἄσπις. αὐτ.

Σφραγίδες. αὐτ.

Γνώμων. αὐτ.

Κάνναβι. αὐτ.

Ἀριθμητ. χαρακτῆρες. αὐτ.

Μάθημα εἰς κόλακας. αὐτ.

Ἐπινιπτρίς. 417, σ. 197.

Σπάνις γυναικῶν. 419, σ. 224.

Γέρων στρατιώτης. αὐτ.

Μυθώδεις τιμαί. 421, σ. 264.

Συζυγικὴ ἀγάπη. αὐτ.

Καρλίνος ὑποκριτής. 423, σ. 304.

Προσῆλωσις πνεύματος. 424, σ. 320.

Ἐπιστ. Μεσολογγιτῶν. 426, σ. 358.

Περὶ κάλλους. 427, σ. 384.

Εὐφυῆς ἀπάντησις. αὐτ.

Μετρίοφρων ἀπάντησις. αὐτ.

Ἀπρίλιος. αὐτ.

Ποικίλα. 431, σ. 462.

Ὁ ἀνοικτομαῖτης τυφλός. 423, σ. 484.

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ.

A.

Ἀλεξανδρεῖς φιλολογικὸς σύλλογος. Φυλλάδ. 416, σελ. 155.

Ἀκαδημία σιωπηλῆ. 428, σ. 400.

Ἀντώνιος Ἐπαρχος. 409, 410, 412, σ. 9, 39, 77.

Αἴγυλα νῆσος. 414, σ. 418.

Ἀνέκδοτα. 416, 421, σ. 145, 264.

Αἰθιοπικά. 430, σ. 449.

Ἀχρίς. 424, 425, σ. 310, 327.

Ἀλάτιος Λ. 429, 431, σ. 419, 462.

Ἀργεντινῆς ἐρήμου σκηναί. 409—419, σελ. 56, 99, 451, 207.

Ἀμερικῆς ἦθη καὶ ἔθιμα. 411—413, σ. 89, 130, 171, 247, 313, 331, 351, 372, 412, 446, 471.

Ἀνέκδοτα. 413, 412, σ. 102, 143.

Ἀναμνήσεις ὀδοιπορικαί. 414, 415, σ. 116, 142.

Ἀνάμικτα νεοελληνικά. 416, 417, σ. 157, 177.

Ἀναμνήσεις ἀποδημητοῦ. 422, 428, σ. 277, 396.

Ἄσματα δημοτικά. 419, 422, 425, 425, 430, σ. 223, 280, 309, 343, 438.

Αἰνίγμα. 428, σ. 400.

Ἄγαρ. 432, σ. 468.

Ἀπόδειξις χρηματικὴ ἐπὶ κεράμου. 418, σ. 193.

Ἀρχαιολογικά. 427, σ. 271.

Ἄρτος. 426, σ. 357.

Ἀλφόνσος Ε'. 410, σ. 40.

Ἀνακαλύψεις. 411, σ. 62.

Ἀνακάρδιον. αὐτ.

Ἀλφάβητον. αὐτ.

Ἄγκυραι. αὐτ.

Ἄρδωσία. αὐτ.

Ἀσπάρηγος. αὐτ.

Ἄσπις. 411, σ. 64.

Ἀπρίλιος. 427, σ. 384.

Ἀγάπη συζυγικὴ. 421, 264.

Ἀπάντησις εὐφυῆς. 427, σ. 384.

Ἀπάντησις μετρίοφρων. αὐτ.

Ἀραβία Πετραία. 432, σ. 478.

B.

Βίος πολιτικὸς ἐν Ἀγγλίᾳ Φυλλάδ. 427, 431, σ. 377, 474.

Βρετανίας πληθυσμός. 427, σ. 384.

Βυζαντινῶν πλοίων καταμέτρησις. 420, 431, σ. 225, 464.

Βιβλιακά. 413, σ. 95.

Βιογραφίαι τῶν ἐν τοῖς γράμ. διαλαμπάντων 431, σ. 459.

Βιγνώνια. 423, σ. 303.

Βερικοκκία. 411, σ. 63.

Βελόνη. αὐτ.

Βαρόμετρον. 411, σ. 64.

Βούτυρον. αὐτ.

Βόμβα. αὐτ.

Γ.

Γεωργίου Α'. γάμος. Φυλλάδ. 411, 42. Σελ. 64, 280.

Γῆς πληθυσμός. 425, σ. 344.

Γότθων νεωτερισμός. 429, σ. 424.

Γέρω-Σαμουήλ. 412, σ. 79.

Γῆς νέας περιήγησις. 409, σ. 17.

Γραμμάτων κατάστασις ἀπὸ ἀλώσεως Κωνσταντ. 413, σ. 96.

Γλώσσης γένεσις. 414, σ. 111.

Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἱστορία. 426, σ. 354.

Γνώμων. 411, σ. 64.

Γυναικῶν σπάνις. 419, σ. 224.

Δ.

Δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι. Φυλλάδ. 415. Σελ. 124.

Δυστοχήματα θαλάσσια. 423, σ. 364.

Διαγώνισμα ποιητικῶν καὶ φιλολογικῶν. 411, 413, σ. 41, 81.

Δόξα καὶ ἔρως. 412, σ. 73.

Δίκαιον. 425, σ. 338.

E.

Ἐνωσις χριστιανική. Φυλλάδ. 424. Σελ. 317.

Ἐορταὶ Ἰνδικαί. 419, σ. 220.

Ἐρως καὶ Ψυχὴ. 420, 421, σ. 251, 251.

Ἐσπέρα. 419, σ. 122.

Ἐχεμυθία. 410, σ. 40.

Ἐπιγραφαὶ θρακικαί. 431, σ. 457.

Ἐπιτάφιος. 410, σ. 40.

Ἐναυσμα. 411, σ. 93.

Ἐξῶσαι. αὐτ.

Ἐπινιπτρίς. 417, σ. 197.

Z.

Ζώνων ηλικία. Φυλλάδ. 424. Σελ. 320.
Ζυθος. 411, σ. 64.

H.

Ἡμερολόγιον Ἐθνικόν. Φυλλάδ. 426. Σελ. 352.
Ἡμερολόγιον Ἀττικόν. αὐτ.
Ἡλικία. 424, σ. 330.

I.

Ἱστορικοί χρόνοι. Φυλλάδ. 423. Σελ. 202.

K.

Κατακάζη Γ. νεκρολογία. Φυλλάδ. 411. Σελ. 62.
Καραγκούνιδες. 415, σ. 140.
Κορίτσα. 417, 424, σ. 175, 319.
Κερκύρας πολιορκία. 423, σ. 282.
Καλοῦ ἱστορία. 429, σ. 404.
Κλεονίκη. 415, σ. 134.
Κλίμαξ μουσική. 421, σ. 263.
Καλλιτεχνία. 431, σ. 463.
Κύπρου ἀνάγλυρον. 431, σ. 458.
Κονδαγίνης. 410, σ. 40.
Κάναβι. 411, σ. 64.
Κόλακες. αὐτ.
Καρλῖνος. 423, σ. 304.
Κάλλος. 427, σ. 384.

A.

Αποῦ βιβλιοθήκη. Φυλλάδ. 421. Σελ. 241.
Αονδίνου ἀνάκτορα. 427, σ. 384.
Αόγγου ποιμενικά. 429, σ. 420.
Αύσις. 429, σ. 424.
Αούθρου πινακοθήκη. 421, σ. 264.
Αακωνίας ἐπιγραφή. 431, σ. 459.
Αουτρά. 411, σ. 63.
Αόγγι. 411, σ. 64.

M.

Μισούλη Α. νεκρολογία. Φυλλάδ. 411. Σελ. 62.
Μελέται Πλατωνικά. 410, — 432, σ. 25, 65, 105,
384, 425, 441, 465.
Μαγδαληνῆς ἀμάρτημα. 419, 420, σ. 14, 33.
Μυθικοί χρόνοι. 423, σ. 202.
Μήδεια παραπειθομένη. 425, σ. 321.
Μονδέσιος. 410, σ. 40.
Μέλισσα. 411, σ. 63.
Μέταξα. αὐτ.
Μεσολογγίου ἐπιστολή. 426, σ. 358.

N.

Νικουσίου Π. διάλεξις. Φυλλάδ. 427. Σελ. 361.
Ν. Δυρηλίας ναὸς ὀρθόδοξος. 431, σ. 463.
Ναυαγός. 411, σ. 61.

O.

Ὄθωνος Βασιλέως θάνατος. Φυλλάδ. 419. Σελ. 222.
Ὄγγι και Τόρεις. 423, σ. 364.

Ὀυγγλίνου θάνατος. 426, σ. 359.
Ὀυεσσότος. 423, σ. 299.

P.

Πολιτισμὸς ἀρχαῖος καὶ νεώτερος. Φυλλάδ. 409.
Σελ. 4.
Πνώξ. 417, σ. 164.
Παραμύθια. 413, σ. 93.
Παροιμίας δημώδεις. 426, 430, 431, σ. 353, 432,
461.
Πλάστιγγες. 411, σ. 63.
Πλοία. 411, σ. 64.
Πνεύματος προσήλωσις. 424, σ. 320.
Ποικίλα. 431, σ. 462.

P.

Ῥόδου πρᾶξις. Φυλλάδ. 430. Σελ. 452.
Ῥόδον κίτρινον. 423 — 431, σ. 295, 336, 354,
381, 415, 436, 455.

S.

Σημείωσις. Φυλλάδ. 416. Σελ. 160.
Σόλων 422, σ. 265.
Σχεδιογράφος. 417—422, σ. 179, 200, 2.
Σαντορίνης στίχοι. 416, σ. 159.
Σιγάρον. 421, σ. 262.
Σύστημα νευρικόν. 418—420, σ. 185, 201, 236.
Σφραγίδες. 411, σ. 64.
Στρατιώτης γέρον. 413, σ. 224.

T.

Τυπάλδου Κ. Νεκρολογία. Φυλλάδ. 416. Σελ. 160.
Τόρεις καὶ Ὀγγι. 423, σ. 364.
Τυπογραφία Ἑλλάδος 424, σ. 305.
Τέχνη ἀπολεσθεῖσαι. 421, σ. 262.
Τόξα. 411, σ. 63.
Τράπεζα. αὐτ.
Τιμὰ μὐθῶδεις. 421, σ. 264.

Y.

Ἰπομνήματα ἀνέκδοτα. Φυλλάδ. 409. Σελ. 20.
Ἰψηλὸν, χαρὶν καὶ γελοῖον. 426, 431, σ. 345, 464.

Φ.

Φιλητᾶ νεκρολογία. Φυλλάδ. 421. Σελ. 262.
Φλογαίτης. Κ. 421, σ. 260.
Φιλιππουπόλεως ἀρχαιολογικά. 423, σ. 301.
Fusils à aiguille. 429, σ. 424.
Φλύαρος. 410, σ. 40.

X.

Χρυσοστόμου λόγοι περὶ Ἱερωσύνης. Φυλ. 421. Σελ.
258.
Χαλέτ-ἐφέντης. 425, σ. 341.
Χρόνος. 426, σ. 352.
Χρυσάλλις. 429, σ. 422.
Χαλκός. 410, σ. 40.
Χαρακτῆρες ἀριθμητικοί. 411, σ. 64.